

EGYETEMES REGÉNYTÁR

Lavina

Regény

Irta
Pekár Gyula

Budapest, 1895
Singer és Wolfner kiadása

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5531-85-9 (online)
MEK-14261

I.

A faluba levezető ösvénynél aztán el kellett válniok.

Köröskörül szinte fullasztóan sűrű volt a buja májusi zöld erdő. A kuszó növények s a vadszőlő lenge hajtásai, mint szerelmes asszonyok tapadtak a nagyobb fák kifeketéllő férfias derekához, s ha valami szellő átalzugott a sűrű rengetegen, hát az egész ölelkező erdő valami mondhatatlan kéjtől sóhajtott s a fiatal fák nőies dereka oly édes kinosan roppant meg... Az egész zöld élet pedig a madarak száján sugdosódott méla szerelemről. Fülemilék, rigók, ökörszemek bujtak el a fák lombhajába... Most messziről, mintegy iszonyatosan csalódva, fájdalmasan sikoltott fel valami madár.

Az asszony egy hatalmas tölgyfához támaszkodott, de a madár szavára összerezsent. Aztán a többi, a fa derekát ölelő, szinte féltékeny folyondár közé bujva, zokogni kezdett.

- Mit fog most rólam gondolni?...

De aztán elszégyelte magát, a miért ezt mondta. Hisz ép Ő mesélte pár héttel ezelőtt finom évődő gunnyal, hogy az asszonyok ilyenkor mindig azt szokták mondani. Ah, s ő úgy gyűlölt minden banalitást! Meghalt volna szégyenében, ha ő is olyan lett volna, mint ennek a gondolkozó arczu, okos szemű szép huszárfőhadnagynak a többi szeretője... S mi szükségük volt nekik érzelmi pose-okra, mikor, istenem, azon a három hónapon át annyit, oly cinikusan s oly analitikusan beszéltek a szerelemről? Hogy sajnálták, mily hideg gunnyal taglalták a szerelmeseket, gyerekes bohóságaikat! S addig gunyolódtak az érzelmek felett, míg végre most... csodálatosan zavarban voltak egymás előtt. Mind a kettő nagyon modern temperamentum volt, nem hittek semmiben, legkevésbé pedig magukban. S most, mikor pár pillanatig nem tudtak egymás szemébe nézni, hát tolvajmód azon tépelődtek, hogy csakugyan szerelmesek-e ők egymásba?... De ez csak pillanatig tartott; az ember végre is ember - az asszony, mikor azokat a banális szavakat mondta, mikor sirt, igazán asszony volt s a sok töprengéstől fáradt lelkének némileg azért jól esett ez a régi, szinte elfeledett naiv banalitás. Mintegy mély forrásból áramlott fel lelke mélyéről valami beteg hit: szeretek, szeretek, szeretek... S a főhadnagy? Az ő szívéen is kevés volt a himpor, naturalista huszár-filozóf volt, a ki többnyire csak kísérletezett az asszonyokkal, de a kit azért olykor felderített a szerelem fényes reflexe... most, a mint a szép asszony oda dőlt a herkulesi fa folyondáros kérgére, nyakának meleg fehérsége, mint az előbbi csókok emléke elbódította gondolatait. Eléje térdelt s átkarolta lábait, melyek érintésére megreszkettek. Dodó főhadnagy művészi érzékű ember is volt s szerelmét mindig esztetikai gyönyörökkel fokozta. Most is valami szobrász-szerelemmel gyönyörködött a hosszú, karcsu termetben, kissé keskeny csipőkben és remek, finom lábakban. Ugy szerette a szép lábakat... A szép Melanie felvetette aranyvörhenyes szőke fejét a kemény fakéregre: egymásra néztek, elszántan, mint csatában az ellenfelek. Pillanatig küzdött bennük öntudatosságukkal az a csodálatos, homályos nagy érzelem, mely majdnem olyan erős, mint a gyűlölet s végre mikor aztán egymás kutató pillantását mind a ketten kiállták: hevesen s oly gyorsan, hogy ne legyen idő egy új kétkedő gondolatra... átölelték egymást. Lelkükben nem nagyon bíztak, hát vérük hevéhez folyamodtak... Azok a csókok legalább igazán forrók, égetők voltak s ölelésük közepette nyughatatlan, ideges szíveik tán pillanatra egyet dobantak...

Aztán felocsudtak, - mögöttük a távoli tisztáson, mint egy törött üvegdarab fénylett a tó, melynek partján a buja fák, füzek lombja menyezetes ágyat vetett volt a mohra... Onnan hallatszott a főhadnagy lovának a nyerítése. Az asszony összerázkódott, - még egy csók s aztán magasra felszedve világos tavaszi ruháját, mely alatt füzöld alsó szoknyája harmoni-

kusan olvadt egybe a cserje s a gyepterületével, - lefutott az erdőn át, ki a falu felé. A főhadnagy összefonta karjait és soká nézett még utána. Aztán visszatérve lovához, őszinte sajnálattal mormogá:

- Szegény Sándor!

Vállat vont, mintha azt akarta volna mondani, hogy: mit tehetek róla!... Végre azonban nyeregbe ült s ellenkező irányban vágott által az erdőn. Igen sűrű volt a cserjés s a gallyak összekarcolták keskeny, finom arcát. Mikor egy félóra múlva kiért a szabadba, hatalmas galoppra ereszté „Oteró”-ját: teli tüdővel szivta magába a frissen lengő tavaszi levegőt. Pajzán jó kedvvel ugratott át minden árkon, kerítésen, sövényen... igen jó lovas s különösen igen finom keze volt. Egyszerre egy dülő alatt hirtelen két kabátos embert pillantott meg, pár horvát paraszttal. Majd elgázolta őket: Moszkovszky Sándor volt az ispánjával. Dodó főhadnagy hirtelen szárba szedte lovát s megállt. Kissé lihegett: kellemetlen volt e találkozás neki.

Moszkovszky Sándor egy harminczötéves, már kissé elhízott, erőteljes, magas férfi volt. Valaha nagyon szép lehetett: vonásain s némely már ugyan elparasztosodott mozdulatán még most is meglátszott a régi elegáns világfi. De háta már meggömbült, kikerekedett, mint valami rosszul sült kenyér, tartása gondterhes lett, arcza pedig kicserepesedett s orra kivörösödött a napon. Kócos, gondozatlan szakáll szőrösítette el a képét; mély beszélgetésbe látszott merülve lenni az ispánnal. Mikor Dodót meglátta, becsületes arcza s őszinte szemei felderültek.

- Hogy vagy, édes Dodóm?

- Köszönöm, jól - mondá a főhadnagy egykedvűen, kissé hidegen.

Moszkovszky megveregette az „Oteró” nyakát s felsóhajtott.

- Hej, ti boldog urak! Nem kell egész nap a rögöt turnotok, mint a szegény parasztnak, például nekem... Esztek, isztok, lovagoltok, kurizáltok? mi? Te is nagy kópé lehetsz, Dodó, - hja, én is ilyen voltam, ne busulj, mikor még uhlánus főhadnagy voltam... Fogadok, most is valami galáns kirándulásról térsz haza, mi!!

Moszkovszky jóízűen felkaczagott, úgy, hogy Dodó pillanatra egészen megzavarodott. Szép kék szemeivel ravaszul hunyorgatott feléje.

- Hát persze, hogy onnan jövök... mormogá most már még nagyobb kaczagva Dodó.

És mind a ketten hosszan, jóízűen nevettek. Utóbb az ispánra, sőt a parasztokra is ráragadt a jókedv, még azok is teli torokkal röhögtek...

- Isten áldjon meg, cimborám; - mondá végre szinte könnyezve Sándor, - mikor jössz el hozzám?

- Majd a napokban, - mondá előzékenyen s udvariasan a főhadnagy.

- No, de igazán jér el, szórakoztasd kissé szegény feleségemet, úgy unatkozik otthon egyedül...

A főhadnagy lova oldalába dőfte a sarkantyuját: mérhetetlen dühbe jött egyszerre, legjobban szeretne volna még pofon is ütni ezt a vak embert De aztán vállat vont és csak tovább vágatott.

*

Az asszony pedig szaladt az erdőn át tovább. Mikor kiért a sűrűségből, az üde szabad levegő megnyugtatóan hűtötte le izzó halántékát. Ott állt az erdő szélén s ép át akart a szegélyező vizes árkon ugrani, mikor látta, hogy a falu felől pár mesterlegény jön dalolva. Megijedt tőlük s visszabujt, mint valami macska az erdőbe. Mikor odább álltak, ismét óvatosan előjött,

átugrott az árkon s egy meglehetősen vizes réten átvágva, a hátsó kapun beosont a parkba. Valahogy egyre futni szeretett volna, mintha omladozó gondolatai ragadták, sodorták volna magukkal. A réten, a mint sietve lépkedett át rajta, egy nagyon kócos kutya ügetett utána, ugatott rá vérben forgó szemekkel. A szép Melanie annyira megijedt tőle, hogy kétségbeesésében megállt s merően a szemébe nézett az állatnak. Borzalmasak voltak ennek a kócos kutyának a szemei, bosszuállók, kérlelhetlenek... Melanie előtt az egész epizód valami allegorikus rémületben tűnt fel, mintha a saját lelkiismerete üldözte volna, - s érezte, hogy annak a kutyának bosszujában egészen joga lenne ahhoz, hogy őt megharapja. Nem is védekezett: eszelősen állott meg előtte, mint valami bíró előtt, sőt tán a bűnhődés kéjes kinja hatotta volna át, ha az az állat ott helyben összemarczangolta volna. A kutya azonban nyilván megszegyenítve a nyugalomtól, pár pillanatig még dühösen csaholt rá, de aztán szégyenkezve állott odább. Melanie megkönnyebbülten sóhajtott fel, - lelkébe a fekete fellegek helyébe szerelmes rózsaszín felhők gomolyodtak: kimondhatatlan kéjes fáradtság vett rajta erőt. Alig volt még annyi ereje, hogy felszaladjon a kastélyba - lihegve támolgott be pompás boudoirjába s végre félájultan rogyott kanapéja különböző színű vánkossai közé.

És ott feküdt sokáig mozdulatlanul, mintegy ópiumos álomba temetkezve. Arcza sápadt volt, nagyon sápadt, egész viaszszerű. Csak vánkossai közül felbukkanó karjai vonaglottak olykor egyet, mintegy az ölelés emlékéitől galvanizáltan... Végre lassan visszatért az élet testébe, kinyitotta zsibbadt szemeit, végig jártatta a szoba vörhenyes homályában elmosódó különböző bric-à-brac holmin. Csodálatos egy szoba is volt ez: ülni alig lehetett volna benne, csupa kerevet lustálkodott a falak mellett: csak a Louis XV. secretaire elébe volt egy könnyű rococo szék téve. S azok a kerevetek! Ezerszínű vánkossokkal, vagy tizenkettővel, voltak körülrakva, úgy hogy az embernek, ha közibjük heveredett, alig látszott ki a feje belőlük... Az íróasztal mellett kis könyvszekrény állott, telve Zola, Daudet, Gyp, Maupassant s Rudyard Kipling regényeivel: a regények tetejében különféle szivartárczák heverték nehéz illatu orosz és egyiptomi cigarettákkal...

Melanie még mindig valami együgyű közönnyel jártatta végig a szobában a szemét: egyszerre azonban az a kéjes zsibbadtság ismét égni kezdett ajkain: a vér arczába szökött, - eszébe jutott minden deliriuma annak a délutánnak s mint a kit a villám csapott meg, bukott le előre dus szőrű vörös szmírnájába.

Egy negyed óra múlva ismét magához tért, de a roham ismétlődött, persze már gyöngébben s nem azzal a sorvasztóan izzó delíriummal. A harmadik rohamnál már nyitott szemmel s teljes öntudattal bírta ki a ráözlő szerelmes emlékeket; végre állapota valami csodálatos, balzsamos jóléti állapotba ment át, melyben nyelve szélével frissítve fel tikkadt ajkait, szinte még boldogabban majszolta emlékeit... Vére nem volt többé oly lávaszerűen forró: melegen, szeliden, mint a tej csörgedezett ereiben. Aztán, mikor higgadtan kezdett gondolkodni, szinte meglepetve kérdezte magától: igaz-e mindez, hogy történt? Lehetséges-e?...

Rágyujtott egy cigarettre s hosszan elgondolkodott. De nem tudott megmaradni gondolatai fonalánál. Komolysága egy édes mosolyba olvadt fel: odaszaladt az ablakhoz, kitérte s kéjesen szivta magába a hűs esti levegőt. Egyszerre valami mérhetetlen boldogsági érzet özönlötte el lelkét, egy csókot dobott fel a csillagoknak.

- Boldog vagyok, - mormogá félhangon s kíváncsi meglepetéssel hallgatta a saját szavainak csengését. Szavai oly idegenszerűen hangzottak, mintha más valaki szólott volna hozzá: ez megnyugtatta, mert kétkedő természeténél fogva a maga lelke és szíve ügyeiben másnak még sokkal inkább hitt, mint maga magának... Aztán ismét felnézett a csillagokhoz: kettő közel volt egymáshoz, úgy nézett ki, mint két szem; mintha a Dodó okos szép szemei lettek volna: valami örjögésszerű vágy fogta el, elszaladni, elfutni a másik faluba, belepillantani szeretője szemeibe, hogy csakugyan hasonlítanak-e ahhoz a két csillaghoz... S úgy a hogy volt, fel-

ugrott, kifutott a verandára, onnan be a parkba, - aztán ki a holdvilágos pusztaságra. Köröskörül a mocsaras rét felől melankholikusan brekegtek a békák. Melanie csak futott tovább: ruháját, pompás bécsi pongyoláját tépte a szuró tövis, de ő mit sem érzett: ő, az a meggondolt, higgadt dáma most egyszerre könnyelmű, nem, valósággal esztelen, bolond lett. Eszébe se jutott, hogy egy Moszkovszky bárónénak még se illik este felé csatangolni a mezőn, réten keresztül, s huszárok kvártélyára lopózkodni... „Édesem, édes szerelmesem...” azon vette magát észre, hogy ajkai e banális, de oly boldog szavakat suttogják. S oly mérhetetlenül boldognak érezte magát hogy szerelmes volt: mert unalmas, egyhangú élete közepette már két év óta csak az az egy gondolata volt, hogy szerelmes, szerelmes, nagyon szerelmes legyen valakibe. Szerelmes akart lenni, úgy mint Julia, vagy Laura... S csak futott, futott tovább, már odaért a szomszéd falu határába. A századtrombitás ép tiszta, mély hangon kezdte el a seterét fujni. Egyszerre az ingoványos fű közepette mintha lezövekeltek volna, megállt. Az istenért, mit akar tenni? S hirtelen egy régi emlék parfümjé suhant át, mint valami méla szellő a lelkén: volt ő már egyszer így, volt ő egyszer ily örülten szerelmes - a férjébe... Akkor látta ily aranyos és szivárványszín szegélylyel a világot! a férjében... Mintha mellbe lökték volna - torka összeszorult: most jutott először eszébe a férje! De vajjon ez az elhízott falusi paraszt ugyanaz a daliás uhlánus főhadnagy-e, a kibe hat évvel ezelőtt szerelmes volt? Nem, az meghalt, gondolá, kihalt ebből a mai emberből: oh nem látom többé az én legszebb Moszkovszky Sándoromat...

De azért csak megfordult s csendesen, mint egy vásott gyermek, haza ballagott. Mint a macska lopózkodt be a kastélyba: szent Isten, hátha a férje már otthon van! De nem volt még otthon, bár a vacsora már rég az asztalon állott. Visszaült boudoirjába a sötétbe s édesen, szerelmesen gondolta el magának szeretőjét. Aztán arra az emberre gondolt, a kibe hat éve szerelmes volt s modern asszony léteire töprengve analizálta érzelmeit. Mostani lélekállapota úgy hasonlított a hat év előttihez: még a két ember alakja is mintegy összefolyt... Eh, susogá végre, hisz e két ember egy. - Abba vagyok most is szerelmes, a kibe akkor voltam, minden asszony csak egy eszmei emberbe szerelmes... persze, az igaz, hogy ezt az egy embert esetleg aztán többen találjuk fel...

A két szempár csillag már feljebb ment az égen: sugaraik mintegy a lelkébe csókoltak bele: „édes szerelmesem”, susogá.

E pillanatban nagy robajjal nyílt ki az ajtó. Moszkovszky Sándor lépett be, porosan, piszkosan, gyöngéd bocsánatkérésekkel az ajkán. Szerette a feleségét, mint a szeme fényét, bár már nagyon elszokott tőle, mert rengeteg sok dolga mellett oly ritkán láthatta. Összecsókolta a szép asszonyt.

- Melanie! mormogá csodálatos hangon.

Az asszony idegesen rázkódott össze.

- Az istenért, mi baj van?

Sándor felkaczagott.

- Baj? a bajaimat csak nem fogom a szép asszony feleségemnek elmondani... Képzeld csak...

- Nos? kérde Melanie türelmetlenül.

- Eladtam a buzámat...

Melanie kedvetlenül fordult az ablakhoz s nézegette tovább a szempár csillagot, melyek lassan haladtak felfelé az égen.

A férj azonban csak tovább beszélt, csacsogott mindenféle csodálatosan unalmas gazdasági dolgokról: legalább az asszony előtt borzasztó unalmasaknak tünnek fel e perczben... Szökött

volna a Sándor szavainak őrlő egyhangúsága elől, már annyira kihajolt az ablakon, hogy szinte kibukott a kertbe s mégis mindig hallotta; valami leirhatatlan gyűlölet fogta el a fáradt, jó ember irányában, a ki az imént pedig ép azt mesélte, hogy a buza árából megveszi neki végre azt a rég kívánt szafir-gyűrűt... Idegessé tette a beszéd, - annyira, hogy utóbb már majd elszírta magát; de valami csodálatos érzelmi saltomortale folytán, a mint ott maga mögött érezte azt a hatalmas, erős embert, hát félt is tőle, rettegett tőle nagyon s némely pillanatban ugyszólván a vesztett csaták észvesztő panikjával ugrott volna le a kertbe s szökött volna el messzire... el el mindenkitől, még Dodótól is, ki ebből a rettenetes világból, a hol az embert a gondolatai soh'se hagyják békében! Olykor lopva megfordult s hátra pillantott, mintegy attól tartva, hogy valaki ráüt... És borzalom! most e perczen valaki csakugyan hozzá ért.

Melanie rémülten sikoltott fel, oly hevesen fordult meg, hogy könyökével majd kiütötte az ablakot.

- No, mi baj, - mormogá Moszkovszky Sándor édesen, szeliden, hisz csak meg akartalak csókolni...

- Ah, ugy megijesztettél... - lihegé az asszony kimerülten. Forgott vele a világ: leült egy székre és sirni kezdett. Valami meleget érzett a homlokán - ah igen, bizonyosan a férje csókolta meg. De mikor felvetette szemét, Sándor már nem volt a szobában. Megkönnyebbülten sóhajtott fel. De feje oly nehéz volt, oly borzasztóan nehéz, - mintha csak valami kábító mérreg vett volna erőt rajta.

- Istenem, istenem, mit tettem, mi történt én velem ma?...

De a mint nyugtalan lelkében a hullámok egymást váltották fel, a következő pillanatban az a kéjes zsibbadtság ismét égni kezdett az ajkain: az az érzése támadt, mint mikor az ember nyári délutáni álmokban önfeledten bukik valami mélységbe... Ismét a délután deliriuma vett rajta erőt s a csókok emléke ugy kimerítette, hogy alig birt felkelni.

- Mi lesz velem? mormogá valami kétségbeesett mosolylyal. Utána közvetlenül félhangosan susogá:

- Szeretöm van... Szeretöm van!...

Majd meg mintha messziről egy sokaság moraja sugta volna a fülébe:

- Moszkovszky Melanienak szeretője van!... De aztán ismét Dodó jutott az eszébe, ábrándos, okos szemeivel s az előbbi szavakat kitörő, repeső örömmel suttogá: - Szeretöm van, - szeretöm...

S mintegy, hogy maga magát megnyugtassa, szenvedélyesen tette hozzá:

- A kit örülten szeretek s a ki engem örülten szeret...

Felugrott, szembeszállott volna az egész világgal.

- Szeretöm van... susogá mosolyogva, eszelősen. Aztán benyitott a hálósobájukba: férje már mélyen aludt a széles angol ágyban. Melanie megállt az ágy végében s hosszasan elnézte azt a halott-mélyen alvó, fáradt embert; eleinte gunyosan, bosszusan, aztán közönyösen, végül pedig már valami szánakozó jóakarattal. Szegény ember; azt a vágást ott a homlokán párbajban kapta, mikor vőlegény korában érette megverekedett... majd elnézte a kezeit: ah, azok olyanok voltak, akár egy béreséi... Szeretöm van, susogá ismét s kiszaladt a kis erkélyre. Ott leült egy nagy nád karosszékbe és elaludt. Mikor behunyta a szemeit, érezte, hogy az a két csillagszem, melyek megfordultak volt időközben az égen, egyre szikrázóbban néz reá. S a mint a szerelmes asszonyok álma lassan, egyenkint lefogta tagjait, ugy tetszett neki, mintha az egész mennyország lépne le hozzá a fellegek közül két csillagszemével: a Dodó karjai nyulnának lopva, mintegy ájulásban a dereka köré s szorítanak őt ellenállhatatlanul magukhoz...

Elhagyta magát, nem birt többé fáradságával: nagyon boldog volt, most nem gondolkozott, csak érzett, érezte a szerelem titokzatos bűbáját. S ajkai álmában önkénytelen szóra, csókra nyiltak...

- Szeretlek, szeretlek...

*

Csak hajnali négy órakor riadt fel álmából. Hirtelen befutott a hálóba s lefeküdt, mert tudta, hogy Sándor már öt óra után kilovagol a tanyára. Hamar elaludt, de nagyon rosszat álmodott. Azt álmodta, hogy még egész kis gyermekleány volt s boldogan élt otthon s naivan képzelődött, hogy milyen is lehet az a szerelem, - egyszerre egy alak lépett hozzá s megcsókolván őt, így szólt: „Ettől a csóktól meghalsz...” Melanie pillanatra ismét azt a kéjes zsibbadtságot érezte ajakán, de aztán ijedten pillantott fel, mert a hallott szavak elrémitették... S felébredt, de félálomban egyre azon tűnődött, hogy ki lehetett az az alak: vajjon nem Dodó-e... Az ajtóra pillantott. Akkor mehetett ki férje a gazdaságba.

II.

Csak délfelé ébredt fel aztán. Kiugrott az ágyból: pillanatra azt se tudta, hol van, még szobájára sem ismert rá. Aztán lelke legmélyéről, mint valami meleg forrás bugygyant fel egy balzsamos érzélem, mely ajkaihoz érve, szájába adta az öntudatot, a szót...

- Szeretőm van, - szeretőm van...

S egyszerre eszébe jutott minden. Elpirult, aztán elmosolyodott s végül hosszan bámult maga elé a levegőbe. Majd aztán, hogy elterelje gondolatait, szép alt hangon intonálta az Aggházy „Ninon”-ját, mely kedvencz dala volt:

- „Ninon, Ninon, que fais tu de la vie!...”

Később egy tükört kapott fel s bele nézett. Azt akarta látni, hogy arcza mennyit változott tegnap óta. Meg volt magával elégedve, azt találta, hogy szemei megnagyobbodtak, teintje bársonyosabb s különben szintelen ajkai oly pirosak lettek, mint a ketté harapott meggy... Aztán az álló tükör elé lépve, azt találta, hogy termete hajlékonyabb, nyaka hajlása finomabb s járása melodikusabb lett... Soká nézte magát s szinte alig ismert rá tükörbeli énjére.

Moszkovszky Melanie határozottan csinos asszony volt. Az ember szeme önkénytelen gyönyörűséggel pihent meg harmonikus, magas termetén, rendkívül melodikus járása pedig, még ha sokszor látta is az ember, mindig ujabban meglepte s valami sajátságos kellemes borzongást okozott. Különösen szép volt kissé keskeny csípőjének a hullámvonala s rendkívül elegánsak voltak a lábai. Az igaz, hogy nagy gondot is fordított a czipőire. Hajának olyan vörhenyes, aranyos színe volt, mint az őszi lehullott faleveleknek. Arczkifejezésére rendszeren azt mondták, hogy közönyös és unott, de volt valami merész csinoság a vonásaiban. Közön-ségesen szintelen ajkai érzékiségükkel és nembánomságukkal határozottan gondolkodóba ejtettek: aczéloskék szemei, melyeknek színe voltakép az időjárás szerint változott s hol kéknek, hol zöldnek, hol szürkének tetszettek, rendkívül gondolkozók és intelligensek voltak, de mintegy ellentmondtak a kecses kis arcz alsó részének, a szájnak, melynek gödröcskéiben valami kénytelen elszunnyadt érzékiség aludt. Olyan arcz volt az, melynél az ember pillanatra zavarba jött a kifejezés ellentétes motivumainál fogva, hogy vajjon nagyon szép-e, vagy egyáltalában nem is csinos-e?... mindenesetre rendkívül érdekesnek találta mindenki. S olyan exczentrikus volt: kétségbeejtette a falusi asszonyokat olvasottságával, a falusi gavallérok előtt pedig óra hosszat hallgatott s csak olykor kaczagott fel hangosan, szinte indokolatlanul... De a nevetés különben jól állt neki: elől egyik fogába plomb helyett kis gyémánt darab volt betéve, mely kaczaja közben vakítóan szikrázott.

Melanie felriadt: a szobaleány jött be.

- Kamocsay ur van itt; - mondá.

Moszkovszkyné bosszusan nézett az órára, tizenkét óra volt!

- Mondd meg, hogy mindjárt bemegyek. - Azzal sebtiben felöltözött. - No még csak ez hiányzott most, - gondolá s felkaczagott, mert eszébe jutott, hogy az utóbbi időben ez a falusi gentry-gigerli milyen lapos szemeket vetegetett rá. S szerelme boldog tudatában kedve kerekedett ezt az uracsot kissé megkínózni. S a bosszuságból egyszerre szörnyű jó kedve kerekedett. Felvette kék pongyoláját s nyaka táján nyitva feledve két gombot, belépett a szalonba.

- Jó napot, Friczike, jó napot! mondá gunyos kedélyességgel.

Kamocsay Frigyes urat röviden „Kamásly Friczinek” hívták a környéken. Sőt egyszer a nevenapjára valaki még vizitkártyát is nyomtatott neki, melyre az volt írva, hogy: „Kamásly

Friczi, m. kir. vendég.” Erre aztán már megsértődött kissé Friczike s vagy két hétig nem látogatott el sehova. Pedig tény, hogy ez az utóbbi kitétel nagyon illett rá, mert bérbe adván kis birtokát, egész évben egyebet se csinált, mint egyik kastélyból a másikba utazott vendégnek. Ritka egy alak volt: alacsony, kissé potrohos, vörös, pisze orral, tövismódra szuróan felpödört kis bajuszzsal, savó szemekkel s görbe, vékony lábakkal, melyeket télen-nyáron sárga lovagló kamáslik öveztek. Fejébe mindig egy csapott fülű kis zöld kalap volt nyomva, melynek karimája hátul egészen a nyakába lógott alá. Azonkívül többnyire sárga kabátban és tűzpiros nyakkendőben járt. Mindenütt és minden időben: télen, nyáron, tavasszal és ősszel minden asszonynak udvarolt s rendesen sikertelenül. Pedig neki meg voltak a maga különös teoriái az asszonyok felől: e teoriáknak azonban közös alapköve a szemtelenség, vagy a mint ő nevezte, a „snajdigság” volt. Ha aztán a nők körüli manőverei nem sikerültek, a mi tulságosan gyakran esett meg rajta, - akkor rendesen borba temette a bánatát; - visszatért a férfiakhoz, kik is módnélkül viccelődtek a vörös orrán.

Az utóbbi időben nagyon megtetszett neki Moszkovszkyné. Melanie pedig idáig kétséges hangulatai közepette szóba se állott vele. Most, hogy ily elevenen szólította meg a szép asszony, Friczi egy sokat mondó pillantással emelte a báróné keskeny gyűrűs kezét tövis-hegyes bajuszához.

- Lássá csak, most keltem fel, - kaczagott Melanie, ugy-e lusta vagyok? mi?

Friczi a Melanie nyakán nyitva feledt két gombra irányozta tekintetét s előre dőlve, kifordított két karját térdeire támasztá.

- Pazarul néz ki, morgá röviden, zavaros, egyre megbicsakló hangon.

Melanie csak tovább nevetett. „Iszik egy kis bort?” kérdé. - Cognacot csak a tiszték szoktak volt inni. „Mit eszik hozzá?”

- Köszönöm, - folytatá egyet pödörintve a bajuszán Kamásly Friczi, - már kosztoltam odaát Lovagh Pistáéknál, de egy kis szeszt azért még beveszek. - S csak merőn nézett továbbra is Melaniera. Meg akarta nyilván büvölni a szemeivel. Az asszonyt pedig szörnyen kezdette mulattatni a dolog. Behozták az italt s a cigarettákat. Melanie is rágyújtott egyre s hanyatt dőlve hintaszékében, hátra felejté a fejét s úgy eregette a kékes füstkarikákat a plafond felé. Kamásly Friczi nyugtalanul izgett-mozgott a székén s csendesen iszogatótt, közben pedig szenvedélyesen, de azért némi méltósággal nézegetett a szoknya alól felbillenő fekete lábakra. Alapjában véve igen büszke ember volt: tény, hogy meglehetősen jómódu ember lévén, a leányos házaknál itt-ott el is kényeztették.

Melanie pedig csacsogott, csevegett egyre tovább, mintegy magának. Gondolatai a kékes füsttel messze szálltak el... Kamásly Friczi is beszélt, az isten tudja, mi mindenről, az asszony oda se figyelt - pedig Friczi hódításait adta elő; hogy beléje már hány asszony volt szerelmes, mert neki „talizmány-szive van”...

- Micsoda szive? kaczagott Melanie, kinek megütötte a furcsa szó a fülét.

- Talizmány-szivem van, - mondá bizonyos előkelő melankholiával Friczi s egy közelebbi székre telepedve átal, - a mint ő szokta volt mondani, „csábállásba” helyezkedett, vagyis kidülesztette a gyomrát s jobbkezének a középső ujját a mellényébe dugta. „No Friczi” gondolá „szorítsd, most köll snajdignak lenni...”

Melanie kegyetlen kaczérsággal, kedvtelve nézte. Hidegen, szinte kihívóan mosolygott. - Ah istenem, - gondolá, - be undokok is a férfiak, hah, milyen utálatos ez a vörös orru, pisze ember... Ép jókor akar most szerelmet vallani!

- Bároné, - mormogá szerelmesen Friczi, kissé leeresztve a szája egyik szélét, - úgy néz ki, mint egy angyal, - nem: hat angyal...

Melanie csak tovább mosolygott, gyönyörködött áldozatában, bár utóbb pillanatra meg is sajnálta, mert a Friczi szemének egyre ostobábbá váló kifejezésében tényleg valami őszinte érzelmet vélt felfedezni. De aztán eszébe jutott az ő Dodója, az a szép Dodó s pillanatra behunyta a szemét, hogy ne kelljen ezt a csuf kis pisze embert látnia. Hanem ép ez volt a baj: Friczi, mikor azt látta, hogy a bároné behunyja a szemét, határozott győzelemnek vette a dolgot s melléje hajolva, átölelte. „No Friczi”, gondolá magában „most szorítsd, most köll snajdignak lenni.” S Melanie egyszerre csak azt vette észre, hogy valaki megöleli s mikor szemeit rémülten felvetette, hogy a szemtelen tövisbajusz s piros orr ajkai körül kotorásznak...

Felugrott és elsápadva dühében, de azért mégis némileg védekezve, térdével úgy hátra lökte a kis embert, hogy az, mint valami béka, hanyatt esett.

- Oh, maga nyomorult, szemtelen ember! Hát mi lelte? Talán részeg?

De a még mindig hanyatt fekvő nevetséges figura látása oly komikus volt, hogy idegesen felkaczagott.

- Maga mert volna nekem udvarolni?! Egy ily csuf, kis, vörös, pisze orru ember? Na, már akkor különbet választottam volna ki... Egész felbőszült arra a gondolatra, hogy egy ily embernek csak eszébe is juthatott, hogy neki udvaroljon.

- Talán valami huszártisztet! mormogá rekedten és szemtelenül Friczi, ki még mindig a földön ült.

- Hát akkor is inkább valami huszártisztet! mondá hevesen s könnyelműen Melanie. Most pedig - a csengetyűhöz szaladt.

Kamásly Friczi rangjához illő méltóságos lassusággal kelt fel s mormogá: „Okos kölyök vagy Friczi: akkor hát mégis valami huszár kurizált neki. Jó ezt tudni, mert megadom én ezt a szégyent neki kamatostól”.

Az inas bejött.

Melanie már az ajtóra mutatott az ujjával, de Friczi elég tapintatosan a szavába vágott.

- Kezeit csókolom, méltóságos asszonyom, ajánlom magamat. Csókoltatom Sándort.

Melanie elnézte ezt a csuf alakot s azokat a vékony, kamáslis görbe lábakat, melyeken Friczi lassan kitipegett a szobából. S szinte rosszul lett utálatában. Ki - csak ki a szabad levegőre! Leszaladt a veranda lépcsőjén a parkba s a teli napfényben megállt. Kéjjel szivta magába a bogarak zümmögésével teli tavaszi levegőt. De aztán elgondolkozott, vagyis inkább csak akart volna gondolkozni, de alig tudott. Maga is elcsodálkozott, hogy gondolatai mily kuszáltak. Mint valami álomban tünődék el, hogy hová lett tegnap óta az ő eszének a biztossága, melyre ő olyannyira büszke volt? - De azért annyit értett, hogy bolondot csinált.

- Igen, bolondot csináltam, - mormogá, lehajtva a fejét a napfényben. Szőke hajának a frizura alól felszabadult vörhenyes tincsei valami aranyporos aureolával vették körül a homlokát. - Egy ellenséget s egy nagyon veszedelmes ellenséget szereztem magamnak... Eh, különben, mit...

Ott állt a park végében egy elvadult kis tisztáson. Egyszerre a magas selymes fű megsuhant a háta megett: megfordult: egy gyönyörű kis foxterrier tépte a pongyolája szélét. - Comtesse! - sikoltá Melanie az ölébe kapva a vinnyogó kis kutyát. A Dodó főhadnagy kutyája volt, - a nyakán levő érczpaizsra rá is volt írva, hogy „Comtesse”: „Nicolaus Frh. v. Donhofen”. De a

kutya kiugrott a kezei közül s mintegy csaholva hívta a sövény felé és Melanie szaladt utána s elfeledett mindent, mindent... Oly édes volt az, a szerelem után futni!

A sövény egy részén Dodó bujt be. Nem szóltak egy szót sem egymáshoz, nem töprengtek többé, mint tegnap: szemeikben egész fantasztikus fenséggel égett az a perzselő szenvedély. Dodó hevesen szorítá magához az asszonyt, Melanie pedig hozzátapadt, behunyta a szemét s elhagyta magát, mint mikor egy kétségbeesett ember valami sziklafokról a mélységbe szédül...

III.

S aztán csodálatos élet következett el Moszkovszky Melaniera. A szerelem nyara volt ez, a szenvedélynek az a perzselő, forró szaka, mikor az ember minden akadályozó gondolatot, mint juliusi melegekben a ruhát, levet magáról... de mikor azért a hevület közepette - tán ép annak folytán - olykor sejtelmes borzongás futja által a tagjait. Melanie szerelmes akart lenni minden áron: s mentől inkább hanyatt-homlok vetette magát bele ebbe a szenvedélybe, annál jobban örült neki s igyekezett magával elhitetni, hogy ez lesz voltaképp életének igazi nagy szerelme. Ha délutánoként leheveredett boudoirja sokszínű selyemvánkosai közé s oly szivdobogás közepette, mely szinte lélekzetétől fosztotta meg, várta az esti hat órát, mikor vele találkozni fog: pár perczre olykor elgondolkozott a dolgok folyásán, higgadtan, tárgyilagosan, úgy, a hogy régen szokott volt gondolkozni, mintha nem is a maga, hanem egy másik - valami könnyelmű asszony sorsáról lett volna szó... Ilyenkor aztán, hogy eszébe jusson egy más dolog, oly foku rémület vett erőt rajta, mintha egész belseje megfagyott volna: nyitott szájával lélekzeni, mocszanni se merte bámult maga elé perczekig. Majd, mikor az agyát szorongató gondolatok merev görcse elmúlt, lassan életre tért s reszketve nézett finom fehér kezeire, azokra a kezekre, melyekkel Dodót ölelte - végre pedig nehéz, ideges zokogásba tört ki, mely azonban megkönnyebbitette, úgy hogy azután szinte jókedvűen futott lopva, remegve a légyottra. Ilyen rémület-rohama különösen az első hetekben volt sok, néha annyira félt, hogy órákig állott tükre előtt, ajkait nézegetve, dörzsölgetve, attól tartván, hogy a Dodó csókjainak a nyoma meglátszik rajtuk... Persze egy óra múlva aztán trillázva, hangosan kaczagott bohóságai felett. S ha e változó siró-kaczagó kedvére olykor középhangulatai támadtak, ismét komolyan magába mélyedt és oly nyugalommal, melyen maga is csodálkozott, konstata, hogy - „meg fogok örülni...”

Az eféle ötleteire a melankholikus gondolatok egész fekete folyama indult meg és csobogott által fáradt lelkén, magával ragadva napról-napra újból kinövő illúzióinak gyöngye szövődékét. Aztán napokig mintegy árvíz árasztotta el lelkét a buskomorság: a merre csak széllyel nézett ősziesen fakó gondolatai közepette, mindenütt romlást, pusztulást látott... Nem süt ki már a nap hát sohasem? tépelődék ilyenkor. Persze, hogy kisütött szeretője szemének a napja s ez oly hamar felszikkasztotta lelkében azt a melankholikus árvizet.

Hat éve volt férjénél - nemsokára huszonnyolcz éves lesz: borzalommal gondolt arra, hogy már ilyen öreg! Voltak napjai, mikor valami kínos örömmel gondolta el életét, gyermekkorát, leányéveit s aztán egész házasságát. Két évig volt szerelmes a férjébe, abba a daliás álomképbe, a ki már olykor gyermekálmain is átalsuhant. Aztán azonban kellemetlen napok következtek el rájuk. Férje egy volt katonatisztől határozottan csodálatraméltó erélylyel látott végre ügyei rendezéséhez: kitünt, hogy ugyszólván semmijök sincs, hogy csak úgy fognak zöld ágra vergődhetni, ha Moszkovszky Sándor hozzálát valamihez. És az exuhlánus főhadnagy nem csekély erőfeszítéssel ugyan, de kivetkőzött régi életmódjából, letett régi gavalléros szokásairól s meglehetősen nagy bérletet vevén ki, komolyan a gazdálkodáshoz látott. S egy év alatt az ember egészen átalakult: „spiszbarger” lett belőle, a mint Kamásly Friczi és Lovagh Pista mondogatták, egy dolgos, munkás ember, a kire ismerősei alig ismertek rá... De ez nem lett volna baj, az volt a baj, hogy felesége sem ismert rá, - nem ismert rá többé arra a ragyogó álomképre, a kibe ő szerelmes volt. S Melanie a rendeződő vagyoni viszonyok növekvő kényelme közepette napról-napra szomorubban látta, hogy mint mosódnak el annak a daliás ideálnak az egyes - immár utolsó és végül legutolsó körvonalai... Sándor elhizott, szakállt eresztett, nem hordott többé lakkcipőt, nem csináltatta Bécsben a ruháit, kidobatta szekrényéből pipere-holmiját, közönséges dohányt szitt, azt is pipából, - még a cigarettázást is elhagyta! Istenem, gondolá olykor Melanie, forró napokon kerevetén heverve, olyan lesz,

mint a többi, olyan, mint ez a többi otromba paraszt ur! S naphosszat eltépelődött; barátnője nem volt, a kivel közölhette volna gondolatait; a szomszéd uriasszonyok t. i. raffinált, előkelő eleganciája miatt gyűlölték őt. Mert csodálatos, de a mily mértékben hagyta el férje a nagyvilági élet külső formáit, ép oly mértékben ragaszkodott hozzájuk Melanie s fejlesztette őket tovább egész a negédességig. S ha barátai kaczkiasan emlegették Sándor előtt, hogy milyen fess, jukker asszony a felesége, hát ő csak büszke volt rá... Melanie pedig mindinkább gondolatai mögé húzódott vissza; az volt neki csak a baja, hogy nagy kényelemben élt, természetből igen eszes nő volt s unatkozott... Ez az utolsó négy év keserű egy korszak volt reá nézve: ez alatt vesztette el férjét szerelmes szemei elől s ez alatt sopánkodott érzelm-szomjas lelkével a boldogság után. Nem mintha nagy városba, Bécsbe vagy Párisba vágyódott volna, - minek? Hisz mindene megvolt... Utóbb már annyira közönyös lett, hogy magányába zárkózva, még a vendéget is unta. Nem udvaroltatott még magának senkivel, még tulságosan szomorú sem volt, sőt azon a pár megyei bálon is, a melyre elmentek, inkább azzal töltötte az idejét, hogy keserű gunnyal kritizálta a dámák ósdi ruháit. Büszke volt rá, hogy az egész megyében ő tartja egyedül a „Moniteur de la Mode”-ot és a „Vie Parisienne”-t... Utóbb már a fiatal emberek se mertek hozzá közeledni, úgy állt ott a báli sokaság közepette, mint egy királyné, kivel a főispán s a felesége is csak bizonyos nagy udvariassággal beszéltek. Voltaképen hát zsenirozta ottlétével az egész társaságot s a kurjongatós háromórás csárdások csak akkor kezdődtek el, mikor Moszkovszkyék hazamentek. Akkor végre elbőghette magát Dády Gabi: „Az én nótámat, a ki rézangyala van - -” Moszkovszky Melaniet pedig, mikor hazaért, valami végtelen keserűség fogta el. Leheveredett töprengő gondolataitól terhes boudoirjába és - már sirni sem tudott... Pedig szerette volna még egyszer, újból és újból meg-síratni, elgyászolni meghalt szerelmét.

Egyszerre aztán egy huszárszázadot tettek a szomszéd faluba. Megismerkedett Dodó főhad-nagygyal, ezzel az okos szemű, csinos és melankholikus nagyvilági filozóffal, a ki mind-azokat a Daudetkat, Tolstojokat és Maupassantokat olvasta, a kiket ő, s a kinek szemeiben e regények alakjai, a mint róluk beszélt, oly csodálatos méla szenvedélyességgel elevenedtek meg. Azonkívül katona is volt s Melanie, bár önmaga előtt szégyelte magát, mégis örömmel hallgatta, sarkantyuja hogy peng szmirnája szőréen s gyönyörködve nézte, hogy boudoirjának vörhenyes fénye mily érdekes ragyogással esik atillája aranyzsinorzatára... S tavaszi délutá-nokon hosszasan elbeszélgettek a vörhenyes félhomályban. „Végre egy ember,” gondola Melanie olykor örömmel, „a ki megért engem...” Beszélgettek mindenféléről, szerelemről, érzelmekről s mindig inkább csak melankholikusan, cynikusan, tárgyilagosan... Pedig tudjuk jól, hogy semmi sem vezet hamarabb szerelemre, mintha nagyon sokat beszélnek az érzel-mekről egy fiatal asszonnyal, melankholikusan, cynikusan, tárgyilagosan...

*

Ugyszólván mindennap találkoztak a sűrű erdőben. A kis falu majdnem egészen néptelen volt, mert a nyári munkával elfoglalt parasztok mind kint jártak a földeken s így senki sem vette észre a pagonyban való gyakori sétáit. Dodó már ott várt rá a tónál s a sokat átélt nő-hódítóknak avval a diskrét, ugyszólván pártfogoló gyöngédségével ölelte át, mely olyannyira hat az asszonyokra, mivel mérsékelten, de azért folyton s biztosan sarkantyuza soha teljesen viszonzottaknak nem gondolt érzelmeiket. Melaniet gyakran szinte boszantotta ez a látszólagos hidegség s olykor szeretőjére pillantott türelmetlenül, szinte gyűlölettel.

- Nem tudsz jobban magadhoz szorítani? Ah istenem... Ajkai lihegtek: szeretni akart, örülni, eszeveszetten, de hisz mikor a maga érzelmeivel sem volt egészen tisztában, hogy láthatott volna akkor tisztán egy más ember lelkébe? Napról-napra csak annyit érzett, hogy lelke egyre újabb, csodálatosabb, olykor szinte ijesztő vidékek felé halad. Gyakran azon vette magát észre, hogy kétkedik a maga szenvedélyében s ez valami végtelen buskomorsággal töltötte el.

Minek adta hát akkor oda magát? Minek az istenért?... S órák hosszat eltűnődött, hogy hogy is történhetett mindez? Gyakran álmaiban régi, unalmas életét élte újra s azért mikor felébredt, szivdobogva ugyan, de mégis keserűen várta a légyott pillanatát. Hanem minden változó, szeszélyes természete mellett, valami csodálatos szívóssággal ragaszkodott szerelméhez, melybe valami kétségbeesett makacssággal akarta beleélni magát, ha már egyszer választott s elbukott... Voltak oly kétséges perczei, mikor dühében elsírta magát.

A következő héten Sándornak vagy tíz napra Bécsbe kellett utaznia: férje távolléte éppen kapóra jött az asszonynak. Már megfélekedett minden elővigyázatról, nem törődött többé semmivel, fitymálva nézte a parasztokat, a kik az erdő szélén lesték, hogy találkozik a főhadnaggyal. Dodó olykor felháborodva korholta könnyelműségéért. De Melanie, a daczos gyermekek csökönyösségével, mindig csak azt felelte:

- Mit bánom én?!

Most, hogy férje nem volt otthon, napról-napra boudoirjában fogadta a főhadnagyot s párszor megtette, hogy ha vendég jött, hát oly hangosan utasította a cselédet, hogy mondja: „nincs itthon”, hogy az udvarra is kihallatszott a hangja, míg a főhadnagy lovára bárki ráismerhetett az istállóban. Némelykor meg viszont a levélírási mánia lepte meg: irt Dodónak levelet naponta hármat-négyet s ezeket aztán a harangozó fiával küldte el a szomszéd faluba. Légyottot adott a szeretőjének, aztán nem ment el, boszantotta mindenképen, hogy összeveszzenek s a főhadnagy kijőjön a sodrából: tulizgatott idegeinek egyre viharokra volt szüksége... Egyszer, mikor összevesztek s Dodó egy napig nem adott életjelt magáról, annyira megfélekedett magáról, hogy egy tarka pongyolában, mely még a legsűrűbb uticsérjék között is feltűnt, átszaladt a szomszéd faluba a főhadnagy lakására. Szerencsére senki se volt Dodónál. De az udvaron tisztogató huszárok mindenesetre megláthatták. Dodó épp aludt: Melanie valami reszkető kéjjel nyitott be a huszártiszti kvártélyra; tettének örültségét úgy élvezte, mint a hogy az ember a tiltott gyümölcsöt élvezheti. Kíváncsian nézett körül a falakon, kardokon és lószerszámokon, huszár-pipere eszközökön, atillákon, melyekből mind az az orfeumi félvilági illat áradt elő, mely annyira esztét veszi a tisztességes asszonyoknak, ha egyszer elbuktak... Dodó rémülten pillantott fel:

- Az istenért, mi jutott az eszébe?!

És komolyan összeszidta az asszonyt, ki csak hallgatta, míg végre egyszerre aztán zokogó-görcsben rogyott össze.

De Melanie makacsságával, csökönyösségével s mindenekfelett erőltetett érzékiségével mégis elért egyet: beleerőszakolta magát a szerelembe úgy, hogy pár hétig tényleg valami öntudatlan mámorban élt. S tényleg boldog volt ezalatt. De a talajt teljesen elvesztette lábai alól. Már egyedül sem mert maradni, s férjének egyre hosszabbodó távolléte alatt éjszakára mindig behívta magához szobaleányát. Néha napokig nem tudott aludni, ilyenkor aztán morfiummal segített magán, de a nagy adagokban alkalmazott szer majd az esztét bontotta meg. Hanem, mondom, e beteges, ideges állapotok mind csak addig tartottak, míg gondolkozni, latolni, fontolni, emlékezni birt: lassankint agya kifáradt a tépelődésben, analysisben s elaludt érzékeinek szerelmi mámorában... De egészben véve csodálatos szerelem volt ez: Melanie boldogsághajhászó gondolatai közepette mindvégig csak magára gondolt, magára figyelt, magát ellenőrizte, hogy vajjon elérte-e hát, vagy elfogja-e érni azt a boldogsági állapotot, mely után annyit vágyódott...

A főhadnagy, kinek különben határozottan tetszett az asszony, bár szeszélyei olykor untatták s elég bajt okoztak neki, - csodálkozva s néha szomorúan analizálta a „szegény asszonyt”, a ki minden áron szerelmes akart lenni beléje, nem is, - javítá ki magát - valakibe, egyáltalán valakibe akart szerelmes lenni... „Mért választott ki ép engemet?” gondolá olykor, „biz isten

sajnálom kellemes, melankholikus diskurzusainkat, ott a vörhenyes homályu boudoirjában - - oly jól elmulattunk... s most mindennek vége van. Mert határozottan sokkal jobban lehet vele diskurálni, mint szeretkezni... „A főhadnagy meglehetősen ridegen és szomoruan ítélte meg a nőket. „Hja”, mondá, „nem tehet róla, nem minden asszony született szeretőnek... S milyen könnyelmű! Férjének pedig oly rokonszenves vagyok, alig tudok szabadulni tőle, - olyan szives, előzékeny hozzám az utóbbi időben, - ha ez így tart, biz’isten lelkiismereti furdalásaim lesznek...”

Kihuzta a fiókjából Melanie egy arczképét és hosszan elnézte. „Csodálatosan érdekes egy asszony”, mormogá, „egyike a legszebb alakoknak, mely valaha a kezem közt megfordult. Csak kicsit sokat olvasott, sok a vérében a tinta, - olyan mérges anilintinta... Az ilyen asszonyok aztán olyan tapasztalatlanul botorkálnak a szenvedélyben, mint a részeg emberek a sötétben. Egyre csak boldog akar lenni, s ha valaki e gondolatot agyában már annyira elkoptatta, mint ő, lehet-e igazán öntudatlanul boldog? De a mellett sok ősz-eredeti vonás van benne, csodálatos vadság, kétségbeesett ragaszkodás rögeszméihez... no meg a haja színe, az határozottan gyönyörű, kissé ugyan, a mint nekem bevallotta, *elle a corrigé la fortune*; vagyis angol szódás vízben mosogatta a fejét, s azért lett olyan aranyvörös színe a hajának - de hát hisz ez mindegy, az embernek az asszonyokat úgy kell venni, a milyenek, sose szabad őket alkatrészekre dekomponálni... Csak egyre gyanakszom: én azt hiszem, hogy ez az asszony mindig csak egy embert szeretett: a férjét s hogy bennem is most is azt a régi szép főhadnagyot szereti. Szegény asszony, valószínűleg nincs tisztában azzal, hogy voltaképp mért dőlt a karjaimba, - szegény Melanie! nem tudja, hogy az elmék s az érzékek harmóniája még nem szerelem, - hogy oda a lelkek harmóniája is szükséges...”

Egy cigarettára gyújtott s elmosolyodott. Czinikus paradoxokat mondó kedvében volt.

- Titkolta, de megtudtam, hogy huszonnyolcz éves lesz... Szegény Melanie! Hogy lehet az embernek huszonnyolcz éves korában fogni az első szeretőt! Minden asszony eleve határozza el magában: akar-e szeretőt tartani vagy sem s ha akar, kezdje korán és semmi esetre sem oly későn, mint Moszkovszky Melanie... Ez az asszony ép oly ügyetlennek tűnik fel előttem, mintha egy tizenennyolcz éves fiu kezdené az első elemít járni...

Kaczagott, de elszégyelte magát, a mért ily rossz nyelve van.

- Csodálatos, mormogá, pedig más körülmények közt, azt hiszem, nagy szerelem támadhatott volna közöttünk. De hát nekem az a bajom, hogy tulsokat akartam szeretni s most már *félek* szeretni, vagyis véglegesen odaadni egy asszonynak a szivemet, - neki pedig az a baja, hogy tulságos hirtelen adta ide a magát... Melanie egyszerűen téved; még mindig a férjét, azt a régit szereti... Engem? Engem nem is ismer, hisz a férjét látja bennem... De hát mit tegyek? Megmondjam egy asszonynak, hogy ne szeressen? Eh, örültség! Az ember tépje le a percz virágait...

Féltizenkettő volt. Kiment az udvarra s habozni látszék. Moszkovszky Sándor az este érkezett meg, - illeni fog, gondolá, ha ebéd előtt átlovagol hozzájuk s kezet szorít a férjjel... Elmosolyodott, de aztán a szégyen s az undor hideg borzongatása szaladt által a testén. Alapjában megfigyelő természeténél fogva meglehetősen hideg ember volt, kevésbé szenvedélyes és így a tisztességes érzéseknek sok olyan motivuma maradt meg benne, a melyek máskülönben igen önérzetes embernél a szerelem kiméletlen hevében rendesen el szoktak párologni. Szegény ember, mormogá, miközben intett a legényének, hogy nyergelje fel „Oterót”. Kis foxterrierje, „Comtesse” látva a készülődéseket, örülve, csaholva futott az istálló felé. Dodó felhuzta keztyűit s az alatt felnézett az égre, mely fellegettelen volt.

- Mily csodálatos, gondolá, mint valami sima tenger vizébe buktatva belé pillantását a kék azurba, odafent minden csupa harmonia s idelent a földön minden disharmonia... Aztán elkaczagta magát költői hangulata felett. Eh, ha engem nem vett volna, vett volna mást. Nevetséges dolog, hogy az ember egy asszony miatt szemrehányásokat tegyen magának; ha én nem, hát más... akkor hát mégis inkább én! Nem?

Lóra ült s elvágatott.

IV.

S mialatt a mezőségen repült tova, mely a déli nap aranyhevében sült, perzselődött, vidámabb gondolatai támadtak a hullámos vadászgálopp alatt. Eszébe jutott a tegnapi este... még kevés ilyen édes estéje volt életében. Szerelmük oly magasra szállt velük, hogy már magasabbra nem is szállhatott, ezután szükségképpen vagy lejjebb kellett ereszkedniök idealizmusuk léghajójával vagy maradniok: de hisz a szerelemben a maradás is hanyatlás... Melanie délután kapta meg férje sürgönyét, hogy érkezik. Este tizig hát még együtt lehetnek. Annyit sirt délután, hogy Dodó alig győzte vigasztalni. Miért sir? Melanie kimeresztette a szemét.

- Félek, mormogá összerázkódva.

- De mitől, angyalom? A férjedtől? Hisz, ha...

- Nem, ne, - ne, mormogá a szőke asszony, ne mondja kérem, hogy ha kell lelőné, mint a - nem, ne mondjon semmit, hiszem én, hogy maga bátor ember, de lássa Sándor olyan jó...

- Hát akkor mitől?

- Hát... az isten tudja, mindenkitől, magamtól... szóval félek, mint mikor az ember messziről, mértföldekről égés-szagot érez s nem tudja, de gondolja, hogy hátha a maga háza égett le...

Dodó csodálkozva nézett mélyen a szemébe, azokba a hajdan oly okos szemekbe, melyeknek kifejezése most oly zavart és csupán ösztönt-kifejező volt. Ugy szeretett volna belőlük valamit kiolvasni, - szeretett volna vitatkozni az asszonynyal, mint régen, mikor még oly szubtilisan tudtak beszélgetni az érzelmekről... hiába! Most, hogy pillanatra csak eszével nézte Melaniet, úgy érezte, mintha egy idegen nő ülne mellette: a szerelemnek, az érzékeknek az a misztikus heve elperzselte közöttük az intellektuális szálakat. Dodó kinek nőikkel szemben az volt az elve, hogy sohase csodálkozzék semmin s vegye a dolgokat mindig úgy, a hogy alakulnak, csakhamar belátta, hogy ezekbe az intellektuális szálakba ugyis hiába kapaszkodnék, - átölelte hát az asszonyt és sugdosott a fülébe jelentéktelen, banális dolgokat, - de gyöngéden, édesen. S Melanie boldog volt, - Dodó pedig konstátálta lelke mélyén, hogy az asszony arra ugyszólván nem is figyel már, hogy mit mond, - érzelemszomjas lelkének csak a hang iránt van már érzéke, hogy szerelmes-e vagy sem... De hát nincs-e igaza? Ugyan mire is való az a gondolat, - hisz csak gyötrelmére van az embernek...

Nyolcz óra felé lopva kísértáltak a rétre s a füzek fekete törzsei s a szundikálva zizegő nád mellé bujva várták az esti tiz órát, mikor a férjnek érkeznie kellett. Leheveredtek a buja mérges zöld gyepre s egymás szemébe néztek annyira boldogan, hogy szinte szomoruan. Dodó elfeledte teoriáit, - kevés „iniciatívája” volt az érzelmekben, magától ritkán hevült fel, de az asszony szenvedélyének a látása őt is felhevítette. A szerelem olykor olyan, mint a ragadós betegség, némely ember nem kapja meg magától, csak mástól, attól a ki beléje szerelmes... S az est oly gyönyörű volt, oly hangulatos, hogy Dodó, ki impresszionista és a hangulat embere volt, igazán konstátálta magában, hogy boldog. A sötétlő ég, mintha ujonnan lett volna tegethoffkékre kifestve, még a csillagok briliántja is, mintha ujonnan lettek volna kiköszörülve; - messziről melankholikusan brekegtek a békák s a levegőben, mint egy zefír lebegett körülöttük a frissen kaszált széna illata... Alig beszéltek, Melanie a főhadnagy vállára dőlt.

- Hallgasd csak, susogá a bolondos asszony, sziveink egyszerre dobognak... igazán csodálatos, - egészen egyszerre...

Aztán megint hallgattak. Egyike volt ez azon ritka perczeknek, mikor két lélek oly harmoniában tapad egymáshoz, hogy szinte egybeolvadnak, mikor két lénynek minden gondolata úgy

rimel, mint egy örök szép szerelmes vers sorai, - mikor a hangulatok oly csodás szimfoniába olvadnak össze, hogy az ember szinte rettegve gondol arra az okvetlen elkövetkezendő pillanatra, mikor az első hamis hang meg fogja zavarni a bűvös harmóniát. S az ettől való félelemben a boldogság oly édesen kinossá válik... Lassan egy könnycsepp gyűlt össze a Melanie szemében.

- Mi bajod, angyalom? mormogá Dodó.

- Én nem tudom, zokogá az asszony, de mi oly szomoruan ülünk itt, mintha bucsuznánk, pedig csak a férjemet várjuk...

S egyszerre örült jókedve támadt. Hentergett, ugrált a gyepen, majd meg kibontotta gyönyörű arany-haját s mint valami hálóval, úgy fogta vele az esteli pillangókat. Dodó álmélkodva nézte... Később még azt is megtette, hogy lehuzta lak abbé czipőit s fekete harisnyáit s belegázolt a nem messze eső tóba... Mikor végre fáradtan visszajött, megállt a szeretője előtt s pillanatra merően ránézett oly okosan, mint régen. Még csak nem is tegezte.

- Tudja-e főhadnagy ur, hogy én most nem vagyok magamnál?

Dodó mosolygott.

- Nem tudom, mit csinállok... meg fogok örülni...

E pillanatban tizet ütött az óra a falu tornyában. Mint a villám járta át e hang Melaniet.

Hevesen, nagyon hevesen átölelték egymást s Melanie aztán visszafutott a parkba. A messze országról fehér porfelleg közül hallatszott elő a hazatérő férj kocsijának a zörgése...

*

Dodó csak tovább vágatott a földeken. A kastély előtt leugrott lováról s kissé udvariaskodva lépett a szalonba. Senkise volt bent. Óvatosan nyitott be aztán a Melanie boudoirjába. A szőke asszony ott feküdt a vörhenyes félhomályban. Ránézett örökké változó szfinx-szemeivel, melyek most szinte zöldeknek tetszettek.

- Itthon van Sándor? kérdé susogva Dodó s melléje térdelt.

Az asszony ujjai valami daczos gyöngédséggel siklottak a főhadnagy hajába.

- Kilovagolt a földekre, mormogá, mindjárt itt lesz...

Egymásra néztek. A veszély közelségének érzete valami rejtelmes, szinte szenvedélyes melegséggel hatotta át őket, - valahogy közelebb hozta a két töprengő lelket egymáshoz. Dodó beszélt, halkán, hevesen, - maga is elcsodálkozott magán: majdnem a szenvedély öntudatlan nyelvének a szavai buggyantak ajkaira. Melanie behunyta a szemét s hanyatt dőlve kerevetére, úgy hallgatta. Ott feküdt: egy fáradt tropikus virág, mely a nap hevétől az árnyékba dől...

- Beszéljen, beszéljen... mormogá.

Dodó elmosolyodott s aztán tovább beszélt. Közben olykor ösztönszerűleg hátra pillantott, s a közeledő veszély mintha egyre szenvedélyesebb szavakat adott volna a szájába... Melanie még mindig behunyt szemmel feküdt ott s csak olykor emelt egy „lavender salts” brelok-üvegcsét az orrához.

- Beszéljen, - beszélj... úgy hasonlít a hangod a régi Sándoréhoz, mintha csak őt hallanám, mikor vőlegény korában így mellém térdelt...

Ugy a hogy volt, vakon kinyújtotta a kezét s kedvtelve mélyeszté ujjait a főhadnagy hajába. Gyűrűinek a kövei villogva szikráztak elő a vörhenyes félhomályban a sötét fűrtök közül. Aztán végig jártatta a kezét az arczán, a nyakán s végre az atilla mellsujtásához ért... Szinte ijedten kapta vissza mintha megcsípték volna.

- Ilyen... ilyen, ép ilyen volt... jaj nem, ez a sujtás nem volt a mellén...

- Persze, mormogá Dodó, gondolkozó mosolylyal csókolgatva elfogott kezét, hisz az uhlánusoknak nincs sujtásuk a ruhájukon!

Lassan nyíltak ki a Melanie szemei. Pillái közé mohón tolakodott be a vörhenyes fény, melytől zöld szemei szinte megijedtek, elszédültek. Fölugrott s két karja közé kapva a Dodó fejét, eszeveszetten ölelte és csókolta össze.

- Jaj, ugy-e milyen bolond vagyok, - te édes szép katonám...

Mint egy csodamód kinyílt, kábitó illatu, tropikus virág állott ott fantasztikus pongyolájában, melynek szárnyai buja, lusta levelekként simultak le, fedték el a virág meleg fehér testét; lábai oda gyökereztek bele abba a hosszuszőrű szmirnába, míg leheletgyöngéd körvonalu nyakán ülő bimbója, feje tetején a szőke haj szinte aranygőzben porzott a vörhenyes világításban... Dodó átölelte keskeny csipői körül s felnézett rá. E pillanatban igazán azt hitték, hogy szeretik egymást. S ki tudja...

Siető, gyors lépteket hallottak. Dodónak alig volt annyi ideje, hogy egy gyakorlott fordulattal valami távolabb eső kerevetre perdüljön.

- Sándor jön, mormogá az asszony.

Csakugyan Moszkovszky Sándor volt. Már kora reggel kiment volt a gazdaságba; három hete nem volt otthon, így hát jó sok dolga akadt. De roppantul örült, hogy megint otthon lehetett s különben is a nagy temperamentumoknak a közönséges viszonyok közt szokásos jóakaratu közönye volt meg benne s így csak mérsékelten szidta össze parasztjait s ispánját. Mindennek örült! régi pej charge-lovának, melyet olykor még most is megijesztett azzal, hogy hirtelen „atakot” kiáltott a fülébe, a jó meleg nyári napnak, a sárga mezőknek, zöld kaszálóknek, mindennek... a mint a dülő-utakon tovalovagoltak az ispánnal, hébe-korba szeretettel simogatott meg még pár buzakalászt is. Szelid, jóakaratu férfi volt, a kit általában szerettek az emberei, bár azért féltek is tőle, mert hogyha felbőszült, hát rettenetes tudott lenni. Dél felé végre az utolsó táblához értek. Az ispán megtörölte gyöngyöző veritékes homlokát.

- Dél van, méltóságos uram!

- Megyünk fiam, megyünk, mormogá Moszkovszky. S ép lóra akart ülni, mikor észrevette, hogy henye, rövid galoppban egy lovas tart feléjük. Tarka ruházatáról azonnal ráismert, hogy Kamásly Friczi. Még a lova is tarka volt, majdnem olyan gigerli, mint a gazdája.

- Szervusz öreg czimbora! kiáltá borizü lelkesedéssel már messziről. Mikor jöttél meg?!

- Tegnap este, mondá Sándor jókedvűen, kezét a nap heve ellen ellenzőül szeme elé huzva.

- Ezer esztendeje nem láttalak, folytatá Friczi, méltóságosan adva át lovát az ispánnak. Hol csavarogtál öreg ennyi ideig?

- Bécsben voltam a gazdasági kiállításon, mormogá Sándor, önkénytelen elmosolyodva a Friczi öltözetén, mely tarkaságában úgy kiritt a természet becsületes, egyszerű színei közül. Friczi azonban csak ravaszul sandított elő szemébe nyomott zöld kalapja karimája alól. Apró savó szemei mintha csak valami mély pinczelyukból pislantottak volna fel a napvilágra. Vörös orra úgy ragyogott a napon, mint valami igen gondosan kitisztogatott csengetyü-gomb.

- Ittatok-e sokat öreg, mi? csacsogott tovább Kamásly Friczi. Sokat szeszeltetek? Remélem, csak asztal alá kefélted a német sógort, he? Hát szóval jó dolgod volt. Minket meg itt hagytál magunkra a jó czimborákat, házat, feleséget...

Sándor szórakozottan nézett a tábla végére: eszébe jutott valami, mindjárt oda is szólt az ispánnak:

- Hallja csak Buzás, lássa odaát...

Kamásly Friczi nem volt meglegedve ékesszólásával. A múlt héten a park végében meglepte a főhadnagyot a bárónéval. Most tehát boszut állhat magáért! Jaj, csak, hogy adja be ezt a pilulát Moszkovszky Sándornak?! Nem tudott a mondókájába belekezdeni, akár csak egy sündisznót próbált volna megfogni.

Nemsokára odább sétáltak hármasában az ispánnal, a ki hátul a lovat vezette.

- Nincs valami szesz nálad? kérdé Friczi végre, „kiszáradtam...”

- Mindjárt ott leszünk az öreg csősznél; mondá az ispán.

Betértek az öreg csőszhöz. Az öreg meg az ispán magukra hagyták a kis szobában az urakat. Buzás kis bort tett eléjük az asztalra. Sándor is megszomjazott s különben is fáradt lévén, szívesen ivott. De a délelőtti rengeteg hőség után hamar a fejébe szállt az ital. Ledőlt a fal mellé a lóczára s olyan édes félálomban hallgatá a Friczi fecsegését. Csak itt-ott akadt meg fülében egy pár szó. Pedig a tarka ember egyre hevesebben beszélt. „Becsület” - „hűség” - „önzetlenség” - mind e szavakat csak úgy elvétve hallotta meg Moszkovszky Sándor, mert egy ostoba légy egyre ott küzködött, zümmögött az orra előtt a piszkos ablaküvegen. Lassankint Kamásly Friczi is „megtelt”, a mint ő szokta mondani. De azért csak egyre hevesebben beszélt. Utóbb már szinte el is feledte boszu-tervét, vagy legalább is úgy alakította át „szesz” agyában, hogy voltaképp neki már csak kötelességből is meg kell mondani azt a borzasztó ármányságokat jó barátjának, - neki, Kamocsay Frigyes urnak, meg kell mentenie egy másik ur barátját az ilyen borzasztó szégyentől. Végre már annyira beleélte magát önérzetébe, hogy majdnem gázságnak tünt fel előtte, hogy idáig is hallgatott. Sajnáltni kezdette Sándort, olyannyira, hogy szinte könyezett belé.

- Sándor pajtás, kezdé s felkelvén oda csoszogott a fekvő emberhez, Sándor pajtás! Szeretsz engem?

- Szeretlek; - mormogá Sándor félálomban.

- De igazán?

- Igazán.

- Hát hiszed-e, hogy én jó czimborád vagyok neked?

- Hiszem, hiszem... „csak most ne”...

- Jó, jó, csillapítá Friczi, hát hiszed-e, hogy én a legönzетlenebb baráti indulatból mondom neked azt, a mit most mondok?

- Mit? kérdé Sándor álmosan, kelletlenül.

- Megállj csak öreg kissé. Hát hiszed? Jól van... Szinte könyek gyűltek a tarka ember szemeibe. Igyunk előbb egyet, hogy meg légy győződve érzelmeim való igaz voltáról...

Ittak. Sándor ismét a falhoz akart fordulni. Már nem tudta, hogy a légy zümmög-e vagy Kamásly Friczi fecseg-e még mindig.

- Hát barátom, öreg czimborám, zokogá Friczi letérdelve a nedves földre a piszkos lóca mellé s a Moszkovszky Sándor hátára dőlve, - hát jó, szivem vérzik, de kimondom: a bárónő ő méltósága... nagyon sokat van, izé... szóval a feleséged megcsal téged... annak a Donhofennek, annak a Dodó főhadnagynak a szeretője...

Álmos ember fejébe csoszogva érnek be a szavak és a gondolatok. Sándor még mindig a légy zümmögését hallotta, egyszerre azonban mintha ez a légy darázsá változott volna s mintha az a pár szó ennek a darásznak mindmegannyi fulánkszurása lett volna, melyek mérgesen egyre jobban sajgó fájdalommal nyilallottak fel valahová a fejébe. „Feleséged... megcsal... Dodónak a... szeretője...” s a mint a nehéz hangok zugó dobhártyájáról labdákként dobogva pattantak vissza, echójuk mint valami ordítás visszhangzott egész testében. De ez csak egy pillanatig tartott, addig, míg, eszmélete visszatért. „Szemtelen, bitang fráter,” gondolá, „ha már itt ül a nyakamon s berug, legalább ne sértegesse a feleségemet!” Végigsimitotta sebhelyes homlokát s gondolatban bocsánatot kért az ő szép Melaniejától, a mért pillanatra kétkedni mert benne. Régebben, hónapokkal azelőtt, egy nagyobb társaságban sokat vitakoztak a megcsalt férjek felett, - hej ha most eszébe jutott volna Sándornak, a mit akkor Dodó axiomául felállított, hogy t. i. „egy igazán szerető férj sohase hiszi el a feleségéről, hogy megcsalta...” De nem gondolt ő most másra, csak az a részeg ember volt a fejében, a ki a feleségét megsértette. Mint egy lassan feltápáskodó lihegő fenevad kelt fel benne a nyugodt emberek nagy haragja, borzasztó indulata. - Felállt, kihuzta magát, szinte karcsubbá lett izmai feszületében.

- Mit mondtál? kérdé siket hangon, kelletlenül s kigombolta a kabátját, mert majd megfult.

- Édes barátom, morgá Friczi, megölelve a haragvó embert, hiszed-e, hogy én vagyok a legjobb barátod? Csak azt mondd, hogy hiszed-e?

Sándor félrelökte őt.

- Mit mondtál az elébb, kérdem?

- Hát csak azt, mondá szerényen Friczi, hisz nekem a szivem vérzik, hogy el kell mondanom, de hát a barátság szent kötelékei fűznek hozzád... hát csak azt, hogy a báróné ő méltósága igen sokat... izé... van azzal az izé... no... huszárfőhadnagygyal...

Moszkovszky Sándor mintha megnőtt volna: izmos keze mintegy pöröly csapott le a kis pisze ember vállára.

Kamásli Friczi a becsipett emberek változó kedélyhangulatánál fogva mást gondolt. Megharagudott.

- No mit szorongatsz?

- Beszélj! orditá Moszkovszky Sándor.

- Beszéljek? dörmögé mérgesen Friczi, hát hiába is üvöltesz mint egy vadállat, mondtam, mondom is: a feleséged megcsal azzal a huszárral, szeretője Dodó főhadnagynak...

Tán még akart egyebet is mondani, tán épp azt, hogy megleste, meglepte őket, - de erre már nem ért rá. Sándor úgy nekilódította az ajtónak, hogy Friczi azzal együtt esett ki a pokolian forró utihomokra.

- Ispán, - te öreg! orditá Moszkovszky, - ide nézzetek! S a feltápáskodó embert úgy ütötte nyakon, hogy az visszaesett. „Láttátok?”

Az öreg csősz, ki filozóftermészetű ember volt s a kin Kamásly Friczi egy agarászat alkalmával végighuzott az ostorával, szeliden így szólt:

- Én nem láttam, méltóságos uram...

Még egy óriási pof csattant el a Friczi képén, az ispán rémulten hajolt le hozzá, mert megeredt az orra vére. De Moszkovszky Sándor már ekkor nyeregben ült s egy eszeveszett mars-marsban vágatott toronyiránt haza a kastélyába.

S a mint öreg charge-lova szokatlan erővel érezve bordáiban a sarkantyukat, mintegy hajdani atakot szimatolva, örülten robogott végig a tájon, az eszeveszett vágatás heve s az események felkorbácsolta vérének lüktetése Sándorban is csodálatos, rég elfeledett indulatokat rázott fel. A galopp fizikai mámora ragadta el; ismét katonának érezte magát, annak a kaczkíás uhlánus főhadnagynak, a ki keresztül kasul megyen mindenben, ép úgy, mint az elébb azon a nyomorult ficzkón keresztül ment, a ki a feleségét megsértette. Kiegyenesedett nyergében, egész más szemekkel nézett végig a földjein, pillanatra ismét csak „manöver-terrain”-nak látta őket s nem pedig a gondos gazda jószágainak... Még egy drága dinnyeföldnek neki is vágatott s szinte vad örömmel nézte, mint katonakorában, lova hogy rugja fel a levegőbe a becses kantáloupokat... Ostorával szilajon csapkodott jobbra, balra... Megifjodott: munkában megöregedett lelkén a régi daliásság szele zugott által. - „Hollá, Exact!” s kastélya előtt az utolsó földön még szilajon ugratta át sorban a kereszteteket. Az öreg kertész a park ajtajában tisztára azt hitte, hogy megbolondult a méltóságos ur.

Moszkovszky Sándor pedig, mikor szokása ellenére jobb lábát huszárosan átvette a nyeregkápán, leugrott az udvar kavicsára, oly jól érezte magát, mint mikor egy fejfájós, apoplektikus emberen eret vágnak; ez a felindulás, ez a nagy idegmozgás már rég kellett poshadó vérének. Most megkönnyebbülten, tisztultabb agygyal, fürgén szaladt fel a lépcsőn. Meg akarta ölelni azt az ő drága feleségét, a kit úgy elhanyagolt az utóbbi időben „ostoba földturó mániája” miatt... Na, de majd másképp lesz ezután! S az alatt a pár pillanat alatt, míg felesége budoirjának az ajtajához ért, egész terveket, légvárakat épített: boldogan fognak falun élni, kényelemben, felesége lovagolni fog, - nagy házat visznek, - hisz most már teheti! - Télen pedig Pestre mennek farsangolni...

- Édes angyalom, Melanie... mormogá magában Moszkovszky Sándor ideges gyönyörrel s szemeibe szinte könnyek gyűltek. Berohant a szobába.

Valahányszor szép feleségének ez elegáns szentélyébe belépett, mindig szinte elérzékenyedt. Oly csöndes szégyennel érezte mindannyiszor, hogy ez a gyönyörű asszony mennyivel felette áll neki. Napbarnította, eldurvult kezeit ilyenkor mindig vadászjaquettejének a zsebeibe dugta: még leülni is alig mert, nehogy összetörjön valami japán vagy párisi csecsebecsét. Sőt az inast se merte soha összeszidni a felesége boudoirjában.

- Édes kicsikém... mormogá, kihuzva magát az ajtóban s pillanatra gyönyörködve szemlélvén a kereveten ülő feleségét. Az asszony meglepetve, szinte ijedten nézett rá, elcsodálkozott azon a szenvedélyes s mégis oly gyöngéd arczon s ruganyosságában oly daliás alakon... Sándor a szoba félhomályában pillanatra észre se vette Dodót; odaszaladt s szokása ellenére letérdelt Melanie elé. Asszonyokban kiszámíthatatlan gyorsasággal mennek végbe változások: Moszkovszkyné mintegy álomban töprengő mosolylyal nézte azt a ragyogó szemű, nyílt arczu, szinte megifjodott embert, a ki most azon a helyen térdelt előtte, a hol az elébb a főhadnagyot, az ő szeretőjét látta. Régi dolgok, elröppent perczek jutottak az eszébe: szinte majd megfedkezett arról, hogy hü szeretőként lopva Dodóra pillantson: vajjon biztonságban van-e s valamely mozdulata nem árulja-e el őket?... Végre hanyatt dőlt, összekulcsolta feje megett a kezeit s pillanatig a plafondra nézve, mintha borzasztó erővel összpontosította volna valamire a figyelmét, hallgatott. Végre hangosan, csengően felkaczagott:

- No mi lelt, öreg? Mi jutott eszedbe? Szerelmet akarsz vallani?

- Édes Melaniem, - mormogá Sándor szinte remegő hangon, s lelkében előbbi alacsony gyanújának a szégyenfoltja ismét égni kezdett. Ah, ha tudnád, micsoda bolond esetem volt az előbb...

Felesége ölébe hajtotta a fejét. Melanie szinte tetszelegve nézte, de aztán ismét felkaczagott, Dodóra pillantott s térdével félre lökte a férje fejét.

- De édes Sándorom, csak nem fogsz itt - vendég előtt érzelegni?

- Vendég előtt?

- No persze, - hisz itt van Donhofen - ott nevet már mióta a hátad megett!

Sándor szégyenkezve ugrott fel s nézett hátra. Dodó felkelt s vigan nyujtá kezét.

- Szervusz édes öregem! kiáltá Moszkovszky egészen szilaján. Jobb karjával átölelte a főhadnagyot s megveregette a vállát. - Annál jobb, hál' Istennek, hogy itt vagy - - igen, igen, - barátom, oly csúf, piszkos egy história, hogy szinte szégyenlem elmondani...

Melanie felkelt, lustán támaszkodott oda a falhoz, óriás Makart-csokra mellé s csodálkozva, álmatag mosolylyal nézte a két embert.

- Nos hát, kezdé Sándor egy cigarettre gyujtva...

- Nini, cigarettázol? Mióta? kaczagott élénken Melanie, várj öreg, ezek jobbak...

- Nos hát, képzeld, édes barátom, oda kint a tatárdülön kivel találkozom: Kamocsayval, tudod, azzal a számár Kamásly Friczivel...

Melanie idegesen hajlott előre, szája széle megrándult, mintha czipője szorította volna.

És Sándor aztán elmesélte az egész dolgot, egyre szégyenlősebben, egyre kelletlenebbül. Mikor azonban a Friczi baráti titkához ért, habozni látszék.

- Nos, kérdé Dodó élénken s biztos közönnyel: ő már átlátta az egész helyzetet.

- Hát képzeld, barátom, - folytatá Sándor szégyenkezve, mit mond ez a szemtelen fráter! Az embernek igazán megáll az esze, hogy a világ mi minden aljas módon nem akarja egy család békéjét feldulni! azt mondta, hogy... te - te az asszony szeretője vagy!

Egyet fordult a sarkán s jóízűen felkaczagott.

- Én a szeretője - micsoda asszonynak? kérdé Dodó udvariasan mosolyogva.

- A feleségemnek a szeretője!! kiáltá Sándor és nevéttében a pamlagra veté magát.

Dodó és Melanie egymásra néztek. De odakint a nap valami sötét felhő mögé bujhatott, mert a szoba szinte egészen elsötétedett... Nem tudtak egymás arcából semmit se kiolvasni. Pillanatig csend volt, aztán mind a ketten felkaczagtak, idegesen, hidegen. A főhadnagy ismét az asszonyra nézett, de ez elfordította a fejét: Dodó egész rococo udvariassággal hajolt meg s mondá Sándor felé:

- Bároné, én nagy bóknak veszem ezt a gyanusítást...

- Na hát, mormogá Sándor elkomolyodva, óriási szemtelenség és én...

- Mit csináltál vele? kérdé Dodó, hanyag lustasággal belevetve magát egy karosszékbe.

- Barátom, ugy vágtam kétszer pofon, hogy az ispán tán még most is állitgatja az orra véré -

Sándor mint egy gladiator emelkedett fel s szinte ütésre emelte hatalmas karját. Melanie Dodóra pillantott. A főhadnagy még mindig jóízűen nevetett.

Aztán még sokat beszéltek a dologról s eleget nevettek rajta. Végre Dodó másról kezdett beszélni.

- Apropos, egy nagyszerű lovat találtam számodra, egy North Star-Highflyert...

- Hohó barátom, vágott a szavába hevesen Sándor, ki időközben pár pohár cognacot is kiivott - nem addig van az... Valamire akartalak kérni.

- Parancsolj...

- Tudod, már megint egész felforrt a vérem, hogy arra a nyomorultra gondoltam - - hisz pofon vágtam kétszer, de utoljára is a feleségem becsületéről van szó, össze is akarom vágni... Léssz oly szives, ugy-e édes Dodó s valamelyik barátoddal, tán Nyitrai kapitánynyal elmész s kihivod Kamocsayt. Tudod, én hívom ki, a ki pofonvertem, ha-ha! Kardra megyünk, nehéz lovassági kardokkal, minden bandázs nélkül a végkimerülésig...

Moszkovszky Sándorból egész gyerek lett: oda feküdt a felesége elé a földre s úgy czirógatta a lábait. Dodó csodálkozva nézte.

- Mijét vágjam le - ugy-e az orrát? Vagy tán a fülét? motyogá Sándor egész boldogan... És Melanie bohókás kedvteléssel nézte, hogy a férje hogy csókolgatja a kezét. Olyan tréfás hangon ment az egész dolog, hogy se Dodó, se az asszony egy szóval se tartóztatták Sándort a párbajtól. De nem, sőt Melanie egész kaczer kegyetlenséggel erősítgeté egyre:

- Az orrát is, a fülét is vágd le, édesem...

- Én hát akkor, kezdé végre Dodó, megigazitva elől atillája ránczait, mindjárt lóra is ülök s egyenesen Nyitraihoz megyek... kezét csókolom, méltóságos asszonyom.

Pillanatra egymás szemébe néztek, halálos komolyan, mintha azt kérdezték volna egymástól: mi lesz most...

- Előre is köszönöm a jóságodat, édes czimborám! kiálta Sándor kipirulva, lelkesedetten s újból megölelte Dodó főhadnagyot.

V.

Sándor ott maradt fekvve a bozontos szmirnán; két kezét a feje mögé nyújtva, felesége lábait mintegy párnának nyaka alá téve s úgy nézett fel rá valami nagyon boldogan. Azonban nem sokkal rá, hogy Dodó kihuzta a lábát a szobából, az egészséges emberek jóleső fáradtsága vett erőt rajta és mélyen elaludt. Melanie szinte reszketve hallgatta ennek a megcsalt embernek a mély egyöntetű lélegzését s mikor az álom folytán a Sándor kezei elernyedtek s fogásuk lábain gyengült, valósággal megkönnyebbülten sóhajtott fel. Óvatosan huzta ki abbé-czipőit a napbarnította erős nyak alól s aztán mintha valami veszedelemből menekült volna meg, egész panikkal ugrott félre. A férj feje a mozdulat folytán félre billent s szinte egyet koppant a földön... de Sándor azért nem ébredt fel. Melanie a boudoir tulsó sarkába szökött, mint egy macska s az alacsony török kerevet mélyébe huzódott: egész testében reszketett, mintha valami nyavalyatörős hideg rázta volna ki. A kiállott veszély gondolata, mint valami pilulának a keserű utóíze szállott fel benne. S oly szédülés fogta el, hogy majd elájult. Vagy tíz perczig feküdt ott a török kerevet szegletében csukott szemekkel, mintegy a rémület fagyától megdermedve. Ha Sándor egyet mozdult a földön, szinte felsikoltott rettegésében: egyszerre az a fixa-ideája támadt, hogy ez az ember megálmodja az igazat; felébred, felkel, egész rettenetes voltában oda jön hozzá és megöli, agyonüti egy csapásra... néha száját már ki is nyitotta, kiáltott is volna segélyért, mert főleg ezzel az alvó emberrel való egyedüllét volt az, ami megrémítette - de torkába fagyott a kiáltás. Lassankint azonban megnyugodott, elmúlt a panik rohama. Csendesen felkelt kerevetéről s a pálma levelei között kukucskált át az alvó emberre. Aztán szemei gépiesen járták be a szoba csecsebecseit, mint valami lassan mászó légy s végre az íróasztalon, a kis Louis XV. bureauun állapodtak meg. Valami fehér feküdt a vörös itató-papíron: egy levél - szent isten, a Dodó levele... Sándor ép e pillanatban fordult egy nagyot. S az asszonyt valami csodálatos vad érzés fogta el: ösztönszerűleg kapott egy törforma japáni papírvágó kés után, mely ott hevert valamelyik asztalon egy revuen... Szive borzasztóan dobogott, gondolkozni alig birt, csak annyit érzett, hogy most e pillanatban megtudta volna ölni azt az embert. Aztán mint egy macska lopódzott az asztalhoz, lekapta onnan a levelet s örülten futott ki a szobából. Futott ki a házból, be a park mélyébe, sűrűjébe. Ott lerogyott a fűbe s mikor eszébe jutott az, hogy az imént a törhöz kapott, hát úgy elszégyelte magát, hogy kétségbeesésében zokogva kiáltott fel: „én istenem, mért vagyok ily boldogtalan? Nem érdemeltem volna meg, hogy boldogabb legyek?!” - Megtudta volna ölni azt az embert, a ki holnap megverekszik érte! S most, hogy gondolatban ily bünt követett el férje ellen, valami reszkető gyávasággal kezdte gyűlölni őt: saját hálátlanságának a tehetetlensége nyilvánult ebben...

S a mint hanyatt feküdt a fűben, elnézte a siető fellegeket, melyek úgy váltakoztak az azurban, mint az ő gondolatai. Miután analyzáló lelkében a legközelebbi mult rémületének képei újból leörlődtek, eszébe jutott a nap voltaképeni nagy eseménye: férjére gondolt, a ki pofon ütötte Kamásly Friczit, a mért kétkedett az ő asszonyi hüségében... keserűen kaczagott fel. Elgondolta magának az egész jelenetet, látta a pisze embert gurulni a földön s az asszonyok nagy komikum-érzékénél fogva háborgó hangulatai közepette még el is mosolyodott... de aztán férje jutott eszébe s lelke legmélyéről valami csodálatos meleg áradt fel fejébe, mely szinte elkábitotta s borzongató álmodozásokba ringatta.

Egyszerre aztán felhökken. Dodóra gondolt, vagyis helyesebben a hozzá érzett szerelmére, melyet most csodálatos módon fenyegetve látott. Összeszedte szegény szőke fejét, összpontosítani igyekezett gondolatait egy valamire, azokra a homályos érzelem-gomolyokra, melyek lelke hátterében keltek fel, - s nem tudott gondolkozni! Nem látott vagy nem mert tisztán látni magában. De mentől többet erőltette szegény hűtelen asszonyi eszét, annál jobban

bomlottak meg a gondolatai: lihegett, zokogott, mintha kergették, halálra üzték volna. Immár csak ösztön élete maradt meg: bár nem tudta megmagyarázni magának a dolgokat, egy mégis tisztán állt előtte: félt a férjétől, féltette tőle Dodó iránti szerelmét... ah, de ez nem a férj boszujától való félelem volt, valami egészen más - - S elkezdette Sándort gyűlölni úgy, a mint az ember csak egy olyan valakit gyűlölhét, a kit szeret... Daczos könnyek fakadtak a szeméből. Gyűlölte azt az embert, a ki megzavarja a boldogságát. Félt, mint a hogy az ember házát félti az ellenségtől; lelkének minden ideáлизmusával, boldogsági csecsebecséivel már ebbe a Dodó iránti szerelembe költözött át, mint valami várba, s most úgy érezte, hogy ezt a várat halomra pusztítja az ellenség...

Kivülről az országútról kocsizörgés hallatszott. Udvarukra fordult be a kerékrobogás. Egy tisztásra futott, honnan az udvarra láthatott. Két ur állott az inas előtt. Lovagh Pista és Dády Gabi: ah, gondolá, ezek Kamocsaytól jönnek a férjemet kihívni... Valami leirhatlan vadság töltötte el a lelkét; el volt keseredve, hiszterikus gyönyörrel kívánta magában: óh, bárcsak, - hátha megölnék holnap Sándort, legalább vége volna ennek az ő borzasztó életének, mert ezt a gyötrődést már úgy se bírhatja soká! Haljon meg valaki - eh, ha már senki se, hát meghal ő... hogy egyszer már béke legyen... Pillanatra arra gondolt, hátha megszöknének Dodóval; el messzire, valami oly országba, mely olyan szép, mint az ő leánykori álmai, a hol minden csak érzem, örök szerelem s az emberek nem tudnak töprengeni, gondolkozni. Aztán lerogyott a földre és tehetetlen keserűségében sirni kezdett.

Már késő délután lehetett, mikor felriadt. A nevét hallotta? igen, Sándor kiáltozott a kastély felől: Melanie, Melanie, hol vagy? Felkelt s nyugodtan indult el a veranda felé. Sándor elébe futott s hevesen, szerelmesen magához ölelte. Melanie elpirult, olyan szégyenérzés vett erőt rajta, mintha Dodót, - szeretőjét csalta volna meg...

- Itt voltak a Kamocsay segédei, mondá Sándor komolyan, gyöngéden, Donhofenhez küldöttem őket. Annyit azonban mondtak, hogy holnap reggelre szeretnék a párbajt... a legkomolyabban...

Sándor végtelen szeretettel nézett a feleségére. Csöndesen sétáltak fel a lépcsőn, be a félhomályos szobákba. Kivülről a nyári esthajnal kéjes melege suhant be a nyitott ablakon át. Mikor a hálósobán átmentek, Sándor hevesen, szenvedélyesen ölelte magához a feleségét.

- Édes kis feleségem, ha holnap meghalnék...

Őszinte szemeiben az igazán bátor emberek daliás szerelme tükröződött vissza. Melanie azonban, ki a fejét - tán a kimerültségtől - pillanatra a férje vállán felejté, - egyszerre szilajul taszította el őt magától, mintegy rémülettel:

- Ne, ne, az istenért, ne bántson, ne nyuljon hozzám!

És eszelősen nézett körül, mintegy attól tartva, hogy Dodó, a szeretője, a kit szinte megcsalni vélt... meglátja. Majd bolondosan tevő hozzá:

- Oly beteg vagyok, - istenem, nem tudom, mit beszélek.

Befutott a boudoirjába és bezárkózott. - Férje egy darabig feszegette a zárat, de aztán szeliden így szólt:

- No jó, jó, nem bántlak. Most befogatok s elmegyek Dombrády Stefihez, kinél a párbajpisztolyaim vannak, úgy tizenegy óra felé visszajövök...

Melanie szive úgy dobogott, hogy majd megszakadt. Lelke fenekestől fel volt forgatva, a nagy hajótörésben csak itt-ott uszáltak már alaktalan gondolat-töredékek. Összetörve rogyott szmírnájára és úgy zokogott.

Kopogtak. Az inas lépett be.

- Donhofen főhadnagy ur volt itt s ezt a levelet hagyta itt a méltóságos urnak.

Melanie feltörte a levelet, csak annyi volt benne, hogy: „Minden rendben van. Kétszeri golyóváltás és kard, bandázs nélkül a végkimerülésig. Holnap reggel ötkor érted jövőnk Nyitrayval.”

- Itt van még a főhadnagy ur? kérde Melanie idegesen.

- Nincs már itt, felelé az inas, a hogy átadta a levelet, mindjárt kifordult a kapun s a földeken át hazafelé indult...

Melanie fölugrott, átszaladt a szalonon s lihegve futott fel a kastély ódon kis tornyába, honnan az egész tájat be lehetett látni. Kinyitotta az esőverte, szennyes kis ablakot s meredt szemekkel bámult ki a határra. A sárga tarlón egy magányos fekete lovas vágtatott egyenletes ritmikus ütemben. Egyszerre olyan vágy kapta meg Dodó után szaladni, hogy majd leugrott a toronyból. Mintha Dodóval együtt a boldogság száguldott volna tőle el-el messzire, örökre. Hát még ez a szerelem is elhagyja őt? Nem, azért sem, - ez a szerelem az övé marad!

Leszaladt; egy szalmakalapot és köpenyt kapott elő valahonnan s lefutott a parkba. Kiosont a kis kapun s nekivágott a nagy sárga tarlónak. Eh, mit bánja ő?! Különben is este tizenegyig csak visszajön. De neki Dodót ha belehal is, látnia kell!

Látnia kell, ölelnie... hallania kell, mint mondja Dodó, hogy szereti, hallania kell, hogy kérdi a szeretője, s ő mint felel az ő szép katonájának, hogy szereti, ezerszer imádja... Sietett, a mint egy asszony csak sietni tud, mikor a szerelem üzi, s szeretőjéhez fut. Nem is törődött már, hogy valaki meglátja-e? Szökött gondolatai és az öntudatosság elől - a szerelem, az öntudatlanság felé... Mikor az ut egyes ismerős bokrai mellett elhaladt, vagy a dülök alatt elsuhant, melyekhez mind emlékek fűttek, eszébe jutott egy-más: szerelmes ölelések, csókok, érzéki deliriumok - - igen, igen, ezekbe az ölelésekbe, csókokba, deliriumokba hadd fojtsa kételyeit!

Futva ért a faluba. Már egész besötétedett. Szinte félájultan nyitott be Dodó szobájába. Az udvar hátuljában akkor csutakolták a főhadnagy lovát: a huszár csöndesen dalolgatott munkája közben. Dodó maga ott állt a félhomályban az ablak mélyedésében; cigarettája kék füstje csöndesen gomolygott felfelé. Megfordult.

Az asszony lázasan borult a nyakába. Ledobta kalapját, pelerinejét, kigombolta nyakán a ruháját, mely majd megfullasztotta, - az ölébe ült s hiszterikus kéjjel csókolta össze a szeretőjét.

- Melanie, az istenért, - de hisz ez kész örültség!...

- Mit bánom én, - ments meg, mentsd meg szerelmünket! Szeress örülten, - mondd, hogy örülten szeretsz, - mondd, mert megőrülök...

Szőke haja kibomlott s mint az olvasztott arany, szelid hullámokban folyt a kanapé párnájára. Lihegő ajkai mohón szakgatták le a csókokat a Dodó szájáról s facsarták ki ajkaiból a szavakat, ígéreteket, örök szerelmes esküket...

- Ah, nem tudsz te engem úgy szeretni, mint a hogy én akarlak!

Oly erővel szoritotta magához Dodót, hogy az szinte fuldokolni kezdett s gyöngéden félretolta őt, Melanie felugrott. Kaczérul tépte le magáról a ruháját, akár egy courtesane. Hiába: igaza volt Dodónak, - a kétségbeesésnek legjobb czinkostársa a kéjvágy és a szerelem... s nincs az a courtesane, a ki oly eszeveszett tudna lenni, mint az a tisztességes asszony, a ki attól félve, hogy már elkésett szeretni, elbukott - s hatványozott szenvedélylyel akarja kipótolni az elmulasztott perczeket...

- Nézd, susogá Melanie ledéren, plasztikus poséba vágva magát, míg hosszú aranyhaja, mint valami fodrozott, hullámos sárga pelerine fedte be csupasz vállait, - nézd, nálamnál ugy se kapsz szebb szeretőt... Letérdelt Dodó előtt. Szolgálód, cseléded leszek... Szándékosan élte magát bele egyre mélyebben kétségbeesésébe, szándékosan kompromittálta magát önmaga előtt, hogy ne lehessen e szerelemből többet visszatérése egy másik szerelembe. Két keze közé vette a Dodó gondolkozó, keskeny arcát, melynek szemei valami kimondhatatlan okos részvéttel kísérték hiszterikus vergődését, - s beszélt neki lihegve, egyre mélyebbre hatolva a delirium ingoványába.

- Jer, megszökünk, de most rögtön...

- De édes angyalom, csillapodjál, hisz nem tudod, mit beszélsz.

- Nem, nem tudom, - csak annyit tudok, hogy férjemhez haza többé nem mehetek... Ne kívánd, hogy visszamenjek... Te bánod meg.

Dodó most az egyszer nem értette meg. El volt telve a csodás szépségével ennek a hiszterikus szép asszonynak. Eszébe jutott, mikor először látta ezt a „zokogó bachánsnőt” (önkéntelen ez a jelző csuszott az ajkaira): Moszkovszky bárónőt, mikor hozzáférhetetlen hidegséggel nyújtotta neki gyűrűs, fehér kezét s nézett rá közönyösen, mint valami tárgyra; most elefánt-csontfehér meleg vállai, melyeknek oly szőke reflexük volt, mintha aranyporral lettek volna kifényesítve, ott vonaglottak a térdein... mégis csak furcsa egy gép az asszony: az ember sose találja meg a regulátorát, mormogá Dodó s aztán gyöngéden csititgatta a szegény asszonyt.

Melanie felpillantott s annak a szégyene, hogy ő itt egy férfi előtt térdel s kéri; bármire is - valami borzasztó szurással nyilallott a szívébe. Felkelt: mintegy királynő egyenesedett ki s nézett végig büszkén a szeretőjén. De a büszkeségre nem volt már elég életereje, kimerülten, aléltan rogyott a földre. A főhadnagy a fejét csóválta s aztán órájára nézett. Tíz óra volt. Sietni kellett. Elkezdte költogetni Melaniet, kedvesen, gyöngéden, a becézgetésnek azzal a millió semmitmondó fortélyával, melyeket a nők annyira szeretnek, s melyet annyiszor vesznek szerelemnek. Igérte neki suttogó, mámorító hangon, hogy örökké fogják szeretni egymást, hogy megszöknek, akár most is, de mégis inkább holnap, a párbaj után, azonnal... Mint valami delejes simogatás ringatta ez a sok szó az asszonyt boldog ábrándozásba. Melanie, mint egy rettegő szőke galamb, bujt a főhadnagy atillájának a sujtása közé... Az ablakon át beszűrődött a szerelmek örök tanujának és bizalmasának: a holdnak a helyeslő, megnyugtató sápadt fénye. Melanie zöld parkjuk s kastélyuk felé tekintett, melyek mély homálylyal simultak a völgyecskeben s a Sándor gondolatára még görcsösebben tapadt szeretőjéhez. Összeszorította vaczogó fogait; egész testében reszketett.

- Ah, susogá bűnösen, borzalommal, ha az a golyó holnap el tudná találni...

Dodó ránézett, de a Melanie arcza a holdfényben oly csodálatos kétségbeesett vadságot árult el, hogy feszélyezve kelt fel s vette a sipkáját.

- Ugy-e, mormogá az asszony, vonagló testével hozzá tapadva, akkor szabadok volnánk, örökre egymáséi...

Valami borzalmas kéjjel érezte, hogy egyre mélyebbre süllyed a kétségbeesésbe.

Dodó végre nagy nehezen rábirta, hogy még ma ne szökjenek meg, hanem csak holnap.

- Jó, holnap, - holnap... mormogá Melanie tikkadt ajakkal, ah, mert holnapnál tovább ugy se bírnám ki...

S a kétségbeesett emberek siető hebehurgyaságával beszéltek meg a részleteket, - helyesebben Melanie mondotta el tervét: holnap, a párbaj után, rögtön érte jön Dodó, aztán...

S csak fecsegett tovább. Kilopództak a tarlóra. Dodó elkísérte. Néhol a gazosabb helyeken a főhadnagy az ölébe kapta Melaniet s úgy vitte tovább a hold világában. Az asszony nyakába tapadt s csak egyre mesélte neki mesés légvárakat jövő boldogságukról. A parkaljában elbucsuztak. Melanie alig birt elválni szeretőjétől.

- Tehát holnap - sikoltá.

- Holnap, mormogá Dodó, aggodalmasan mosolyogva. Szégyelte magát, hogy valami olyasmit ígért meg, a miről biztosan tudja, hogy úgy se lesz belőle semmi.

Mikor Melanie egyedül maradt, eszelősen simogatta homlokát sokáig... Aztán ruhájára nézett, melyet az ölelések összegyűrtek. Eszébe jutott minden mozzanata az estének s mélyen elpirult, oly mélyen, hogy szinte kicsattant a vér az arcából. Lassan ment fel a házba s bezárkózott boudoirjába. Ott a szoba közepén megállt s mélyen bámult maga elé.

Egyszerre aztán oly utálatérzés, oly undor töltötte el, hogy egész rosszul lett bele. Attól tartott, hogy hányási rohamok fogják elő s becsengette a szobaleányát. A szobaleánynyal együtt kalapban, porköponyegben Sándor is berohant a szobába. Egy csókot nyomott sápadt, hideg homlokára s ölében vitte el az ágyba. Ott végtelen gyöngéden, szeretetteljesen simította le felesége gyűrött ruháját, - azt a ruhát, mely a szerető karjaiban gyűrődött úgy össze.

- Hogy aggódik a szegény méltósága, zokogá a szobaleány, ki már sejtett valamit a párbajról, mert látta, hogy az inas mily sietve tisztogatja a pisztolyokat.

- Édes kis feleségem, mormogá Sándor.

VI.

- Halt! kiáltá Nyitray kapitány, olyan dörgő hangon, mintha egy brigádot kommandírozott volna. Miután a pisztolypárbaj eredménytelen maradt, kardra tértek át s ő vezette a kardpárbajt.

A reggeli világ üde friss fénnyel szűrődött be a pajta deszkahasadékjain. Itt-ott a fedélszék szalmája közt hangosan, a nagy csöndben szinte zavarólag csiripeltek a verebek. A frissen kaszált szénaillatba pedig kellemetlenül vegyült bele a kinyitott orvosi táskák karbolszaga.

Lovagh Pista és Dády Gabi, no meg a körorvos dr. Schein Mór hirtelen odaugrottak Kamocsay Frigyeshez, a ki kiejtette a kardot a kezéből és jobb karját véres szeme elé kapta. Egy darabig ingadozott, aztán hanyatt esett. Könyökéről és markából siető cseppekben dült a vér. Balkarja pedig mintha azt az óriási szétválni készülő sebet akarta volna összetartani, mely egész mellén és hasán át huzódott, még estében magához szoritotta. Csunya egy duplaprim vágás volt.

- Sakermant! morgá az öreg ezredorvos, Berger, pár bordája el lesz vágva... Lass dich anschauen Xandl! tévé hozzá aztán, Sándorhoz fordulva, ki leeresztett karddal ugyan, de azért görcsösen állt még mindig engardeban. Megtapogatta a pár laposvágást a Moszkovszky izmos vállain.

- Semmi, semmi! Hahó, de mégis: pár cseppet látok itt az állad alatt...

Felpeczkelte a Sándor fejét. Egy jelentéktelen fokvágás surolta az állát, - néhány vércsepp tapasztotta össze a szakállát.

Az ezredorvos feltúrta kabátja ujjait s vigan nézett Sándorra.

- Hát lieber Freund, az egész semmi, de a szakálladat azért mégis le kell borotváltatni, mert különben lehetetlen volna a sebet kezelni... was?

- Hát jó! mondá Sándor, vigan huzva ki magát, legalább megfiatalítasz öreg... Rám fér!

Nyitray kapitány, ki eddig a szalmán fekvő Kamocsayt nézte, kinek nagy homloksebé és mellvágását akkor mosta ki ép az orvos, most csodálkozva pillantott Moszkovszkyra.

- Ein Mordskerl! mormogá, Dodóhoz fordulva, ki némán, elgondolkozva nézte a dolgok folyását.

- Ezredorvos ur! kiáltá végre türelmetlenül dr. Schein Mór, segítsen egy kicsit, kérem, nem bírom ezt a mészáros munkát egymagam...

Nyitray Dodóval együtt még egyszer gratulált Sándornak, aztán mind a ketten lóra ültek s elvágattak, hogy a mint mondták, a bárónénak megvigyék a szerencsés hirt.

- Ein Mordskerl! ismételté a galopp alatt Nyitray kapitány, meglátszik rajta, hogy lovasfőhadnagy volt valaha...

Nyitray kapitány, a mint mondani szokták, komoly katona volt; nem szép, nem fess, nem jukker, de egy igazán bátor ember, a ki férfiakkal szemben mindig egyenes, nőkkel szemben pedig mindig udvarias és szerény volt. Az igaz, hogy nem is igen volt szerencséje az asszonyoknál, no de ő nem is fektetett erre sulyt. Katona volt, nőtelen huszárkapitány testestől-lelkestől, a ki csak két dolgot szeretett a világon: a lovat és a bátor embereket. Most, hogy Moszkovszky Sándort oly gyönyörűen látta verekedni, egész lelkesedés ragadta el. Alig várta, hogy Moszkovszkyékhoz érjenek s elmondhasson mindent a bárónénak.

- Jelentsd be fiam Nyitray huszárkapitányt a bárónénak, - mondá kimérten az inasnak. Aztán a magaforma emberek szerénykedő ügyetlenségével csoszogott be a szalonba. Dodó ideges kíváncsisággal pillantott be a válla felett. Hogy fogja Melanie fogadni őket? Tán már uti ruhában, - ez az örütség kitelik az ily hiszterikus asszonytól... hisz tegnap este mily őrzöngve reménykedett, hogy a férjét fogja eltalálni a golyó. S Dodó már előre félt a látogatás végétől: hogy fogja ő most ennek a szerelmes asszonynak tudtára adni, hogy nem szökhettek meg, legalább most nem!

Melanie felkelt egy pálma alól: oly sápadt volt, hogy a tisztek alig ismertek rá. Pongyolában fogadta őket. Mintha tegnap óta megfogyott volna. Egy gyors oldalpillantást vetett Dodóra s aztán könnyed mosolylyal fordult Nyitray kapitányhoz, ki előbb megköszöri a torkát, mert a férfi bátorságról lévén szó, nagy dikcióhoz készült.

- Báróné, kezdé, látom nagy felindulását, hát mindenekelőtt megnyugtatom: férje ugy szólván sértetlen maradt: ő vágta össze kegyetlenül az ellenfelét...

Melanie hanyatt dőlt hinta-székében s merőn maga elé nézve: olykor összeborzongva hallgatta a kapitányt.

- Most aztán engedje meg báróné, hogy a legmélyebb bámulatomat fejezzem ki az ön férje iránt. Sok bátor embert láttam, magam se vagyok gyáva, de oly gyönyörűen verekedni, mint Sándor barátomat, még sose láttam senkit. Mindnyájan elcsodálkoztunk: mi őt békés, kényelmes, jámbor embernek ismertük s most egyszerre gyönyörködve, álmélkodva láttuk, hogy mint válik a szelid bárány oroszlánná.

Melanie csak továbbra is szalagjait nézte és csöndesen mosolygott.

- Oroszlánná, folytatá a kapitány lendületteljesen, - akkor, mikor a szent női becsületről van szó...

S aztán tüzzel adta elő a párbaj részleteit, - a pisztolypárbaj lefolyását, a kardmérkőzést, a sebesülést; Melanie csak egyre ringatta hintaszékét és csöndesen mosolygott.

Végre felállott Nyitray kapitány.

- És most még egyszer gratulálok önnek, asszonyom, hogy ilyen daliás derék férje van. Nekem ki kell rukkolnom a századdal s megyek, de a főhadnagyomat itt hagyom magam helyett... Kezét csókolom. Szervusz, Donhofen; baráti kézszorításomat Sándornak!

S ép oly ügyetlenkedő csoszogással, mint a hogy jött, kiment.

Dodó és Melanie magukra maradtak.

A főhadnagyot a kapitány beszéde alatt, a Sándor bátorságának a dicsőítése hallatára, valami oly csodálatos szégyenérzet fogta el, hogy mikor Nyitray kiment a szobából, az az életében hallatlan eset adta elő magát, hogy egy szót sem tudott szólani. Melaniera pillantott. Az asszonyt két keze közé temette a fejét s merőn nézett maga elé. Egyszerre elvörösödött, de úgy, hogy az ember szinte azt hihette, hogy rosszul van. Aztán felkelt és siető, ideges lépésekkel rohant a szoba tulsó sarkába. Ott megfordult, odatámaszkodott egy Empire-szekrény oszlopához s nagy megerőltetéssel vetve fel a szemét, szeretőjére nézett. Melle görcsösen zihált.

Egymásra néztek sokáig s egyikőjük se tudott egy szót se szólani.

Melanie arcán, mint valami két ragyogó szemétől megvilágított szinpadon vonaglottak végig egy kínos agoniában lelke tusái. Hátrafont kezei egyre idegesebben tépték ruháját, a kétség öldöklő kinja ott reszketett szája széleiben.

Könycsepp jelent meg a szemeiben... Az érzelmek másodpercenként rengeteg hullámmal változtak bennük; s a mint szemei perzselő indulattal tapadtak Dodóra, a szerelemnek s a gyűlöletnek oly megdöbbentő vegyületével néztek rá, hogy a főhadnagy ismét csak egy szót se tudott szólni. Már-már szelidülni kezdett arcza, ajkai körül valami kéjes mosoly kezdett vonaglani, már majdnem egy lépést tett szeretője felé, már majdnem szóra nyitotta a száját, midőn egyszerre a magikus csendben kocsizörgés hallatszott. Sándor jön! Sándor jön! susogák alig hallhatóan az ajkai. S mintha egy veszendőben levő vár segélyére jövő mentő angyalt látott volna meg, halkan felsikoltott s mint az üzött vad huzódott beljebb a sarokba s bujt el a perzsa függöny mögé... Hallotta, hogy száll le Sándor a kocsiról, hallotta, hogy rohan fel a lépcsőn, most által fut az előszobán, - most benyit a szalonba...

Csakugyan Moszkovszky Sándor lépett be, vigan, daliásan. Dodó alig ismert rá, - szakálla le volt borotválva, egészen úgy nézett ki, mint azon az uhlánus-főhadnagyi képén, mely ott lógott a falon. Alakja megnyult, mintha e két nap izgatottságában lefogyott, karcsubbá lett volna...

Melanie most egymás mellett látta a két embert. Felsikoltott, egy utolsó kísértésben habozott egy pillanatig s aztán, mint a ki álomból ébred fel, észvesztő kiáltással suhant át a szobán s borult a férje nyakába. Eszelős voltában csodát látott: az ő hat év előtti daliás vőlegénye tért vissza, hogy megmentse a boldogtalanságtól... A Sándor vállaira téve kezeit, nézte ezt a mentő arcot, nézte s pillanatig azt hitte, hogy az eszét veszti el.

Aztán egyszerre megfordult s mintegy a férje karjai közé menekülve, onnan a biztonságból, a bevehetetlen várból sziszegte halkan, de oly halkan, hogy csak Dodó hallhatta meg, a főhadnagy felé...

- El, - el, nyomorult, sohasem ismertelek...

Moszkovszky Sándor, ki idáig még nem ért rá, hogy a párbajsegédkezést megköszönje Dodó főhadnagynak, igaz bensőséggel nyujtotta most neki a kezét:

- Köszönöm, édes czimborám, köszönöm...

VII.

Ugy estefelé aztán ki-kijártak sétálni. Mikor a buja olasz nap heve megszelidült s az örök-város felett, mintha fellélegzett volna, enyhe szellő kezdett fujdogálni a szabin hegyek felől, - ki-kihajtottak a Via-Appiára, a Villa Borghese-be, vagy a Pinciora... Egy hete voltak már Rómában. Rómában augusztusban! De hát a Melanie makacs kívánsága volt ez és Sándor, a ki a párbaj óta mintegy öntudatára ébredt az ő szép szőke felesége értékének, készséggel engedett kérésének. Mikor egy kis schweiczi havas-nézés után Olaszországba értek, naplementénél az első sötét cziprusokat és narancsfákat meglátták a vasuti kocsi ablakából, az asszony, ki a zavartalan nyugodt boldogság mosolyával tapadt férjéhez, susogva kérde tőle:

- Még se tudod hát, mért akarok Olaszországba menni?

Sándor, kiben megvolt a nagy, egyszerű temperamentumok naivitása s egyenessége, jóakaró csodálkozással nézett a feleségére. Ő úgy tekintett az asszonyokra mindig, mint kedves gyermekekre, a kiknek szeszélyeit az isten rendeléséből a férfiaknak már teljesíteni kell.

- Nem én, édes kicsikém...

- Hát tudod, mit akarok én, folytatá Melanie boldogan, elmegyünk mindazokra a helyekre, a hol nászutunkon voltunk. Második nászutra megyünk, mi?...

Sándor összeölelte a feleségét. Nagyon boldognak érezte magát, tetszett neki ez a furcsa gondolat. Mi minden is nem jut ezeknek az asszonyoknak az eszébe! Ilyen gondolat: második nászutra menni! S a mint a vonat abban a bűbajos lombardiai alkonyban tovorepítette őket a szerelmes Olaszország szívébe, a jó Sándor hosszan elábrándozott annak a hét év előtti nászutnak a gondolatára. Eszébe jutott neki akkori régi va-banque élete, léha életfelfogása... Mennyit változott azóta! Mennyivel jobban megérdemli az istentől, hogy ily szép, derék felesége van, most, mint akkor! Most egy komoly férfi, a ki rendezett vagyoni viszonyok között él, higgadtan nézi az életet s nemcsak a jelenre, hanem a jövőre is gondol. Mily boldogság lesz most ugyanazokra a helyekre elmenni, a hol dőre, a léhaságtól mámoros észszel járt azelőtt.

- De okos egy asszonyka is vagy te, édes kicsikém, mormogá Sándor, megcsókolva Melaniet halántékán. Melanie kipirult, szinte könnyek szöktek a szemébe, olyan boldog volt, hogy Sándornak tetszett ez az ő gondolata. - Odakint a cziprusok a narancsszinben tüzelő esti olasz égen egyre sötétebbekké lettek s a nyitott ablakon át balzsamosan csiklandó szellő szállt a nyakára és a boldogságtól nedves szemeibe...

- Édes Sándorom...

Moszkovszky Sándor elgondolkozott.

- Hét év, mormogá egészen belekomolyodva, milyen nagy idő! De ugy-e, tevé hozzá mókázva, az igaz szerelem nem változik meg hét esztendő alatt sem?!

- Óh, nem, nem... sugá a fülébe Melanie sebesen; - nem, nem, sohasem...

Sándor elnézett a messze lombard sikra, mely mint egy jó Ceres fogadta őket buja, dús ölébe s a férfias jellemek skrupulózus természeténél fogva, ismét szemrehányásokat kezdett magának tenni, a mért az utóbbi időben úgy elhanyagolta feleségét. Lám, ez az ő édes Melanieja csak a régi maradt; hogy szereti őt most is, pedig biz' isten nem csodálkozott volna rajta, hogy ha hét esztendő hosszú magányában hivalkodásra, piperészkedésre, udvaroltatásra adta volna magát! De hát a munka, a munka! A ki dolgozik, az nem ér rá élni... A szentimentális hangulat egészen ráragadt Melanieról. Csöndesen üldögéltek egymás mellett, kezét kézben tartva.

Ugyanaz az enyhe szerelmes szellő csókolta össze mindkettőjük arczát. S a vonat csak repült velük tova.

A sarokban ülő magánosan utazó angol vén leány elaludt, hát szinte suttogva, de a titokzatoságnak kétszeres boldog hevével beszéltek, emlékeztek a hét év előtti utról. Milyen szép ut volt az! Hol is voltak mindenütt? Milanóban, Flórenczben, Rómában, Sorrentóban, Capri-ban... Most is elmennek majd mindezekre a helyekre, ugy-e? El, el, susogá összeborzongva Melanie.

- Fázol? kérdé Sándor szeretettel. S mosolyogva tevé hozzá halkán: oly titokzatosan viseljük magunkat, mintha - megszöktünk volna... Felkaczagott.

Melanie is nevetett idegesen, eszelősen. Mint egy messze gonosz álmokép gyanánt jutott eszébe, hisz ő nemrégiben azzal a másikkal akart megszökni. Eltakarta arczát, ugy reszketett.

- Ejnye, már látom, fázol; mormogá Sándor, hüvösek ám Taliánországban az esték nagyon, becsukom az ablakot...

- És, - és, üldözé Melaniet tovább a kérlelhetetlen fekete álmokép, akkor este a férjed halálát te kívántad: bár csak eltalálná az a golyó. - Összerázkódott, oda bujt a férje háta mögé s ugy zokogott. - Sándor csak szeliden simogatta. Megszokta már mostanában, fel se tűnt neki, hogy olykor efféle ideges sirások vettek erőt a feleségén. Nagyon megrázta a szegény asszonyt az a párbaj előtti éjszaka, gondolá részvétellel. S utóbb a párbajért is szemrehányást tett magának. Titokban kellett volna tartani. Csak simogatta tovább a szőke asszonyt... S ez a simogatás lassankint megnyugtatta Melaniet. Mennyiszer elmondta a table d'hôte-i ismerősöknek, hogy az ő férjének csodakeze van, hypnotizálja a fájdalmát... Igen, mert csak ennek a jó embernek a jó keze tudta tőle távoltartani azokat az olykor ki-kinövő álmoképeket. Sándorhoz menekült lelkiismerete furdalásai elől, s azért csak közvetlen közelében érezte magát jól, biztonságban.

Lassankint végre egy mosoly merészkedett az arczára. Kinézett az ablakon, a homályba boruló szerelmes déli világba.

- Igazán, Olaszországban csak szeretni lehet, mormogá boldog extázisban.

Ismét boldog terveik megbeszélésébe merültek. Ugy fognak utazni, mint a fiatal házasok, szabad lesz nagyon szeretniök egymást, - a képcsarnokok sarkaiban, mikor senki se látja őket, Melanienek szabad lesz megcsókolni a férjét... nem, még jobban fogják szeretni egymást, mintha nem is házasok, hanem szeretők volnának, mondá a végén merészen kaczagva Sándor.

- Mily boldogság, mikor az ember a saját feleségének a szeretője! kaczagott tovább Sándor, tetszelegve magának, hogy nemcsak a feleségének, hanem neki is vannak ily bizarr gondolatai.

Csakugyan mérhetetlen boldogan járták be Milanót, Florenczet s még boldogabban jöttek át Rómába. Pedig bizony ugyancsak meleg volt az egész ut alatt. De hát mi az a meleg fiatal házasoknak, kaczagott olykor Sándor, mikor nekik még melegebbük van! Mindenüvé együtt mentek, templomokba, muzeumokba. - Melanie pillanatra se engedte el az oldala mellől a férjét. Nem mintha féltékeny lett volna rá, hogy valami szép olasz donna „elcsábítja tőle”, de mert félt egyedül maradni. Egyszer, mikor egy délután magára maradt, mert Sándornak a konzulátushoz vagy hova kellett mennie, majd megörült félelmében. Mihelyt Sándor nem volt vele egy szobában, a közelmúlt gondolatainak a vércse körmei egyszeribe lelkébe kaptak... Ha meg vele volt, közelléte, mint egy talizmán védte meg őt minden ellen. Ilyenkor mosolygott ostoba bohóságain, mint a gyermek nappal éjjeli rémes álmain. Ilyenkor, ha oldalán sétált, szinte higgadtan gondolta el az eseményeket, melyek végtelen távolban levőknek s messze régen történteknek tündek föl előtte. Utoljára már egészen mesének tartotta életének azt az utóbbi három hónapját s néha boldogan mormogá magában, „ah, az egész csak álom volt, nem igaz belőle semmi sem...”

Az a párbajos reggel után borzalmas napjainak a visszahatásaképen valami szinte megmagyarázhatlan eszelős nyugalom következett el reája, mely egész elzsibbasztotta minden érzékeit. Mikor ott, azon a nyári reggelen, idegeinek az örülésig való feszültében a férje nyakába borult; mikor Dodó kiment a szobából, mikor végre magukra maradtak, egyszerre oly véghe-tetlen ájulásszerű jóllét-érzés vett rajta erőt. Valami neki is feltűnő, szinte ijesztő zsibbadt jókedv járta át egész valóját. Meg-megdörzsölte a szemeit, de hiába. Ugy érezte magát, mintha becsipett volna. S ez a mámor egész lenyűgözte őt: de Melanie nem is bánta, örült, hogy nem tudott gondolkodni. Pár napig olyan félálomban járkált a szobákban. Okosabb perczeiben azonban egyre csak azt sugta a férjének, hogy „utazzunk el, utazzunk el, nagyon messzire”...

S mikor végre az idegtulfeszültség okozta mámorból lassankint kijózanodott, akkor áldotta csak igazában az istent, hogy már nincsenek otthon. Innsbruckban olyan beteg lett, hogy egy hétig kellett feküdnie. Szegény Sándor majd az esztétét vesztette el, mert a német doktorok egyre tifuszt emlegettek. S még hozzá Melanie deliriuma alatt nem tűrte meg őt a szobában; ugyanis egyre attól félt, hogy majd félrebeszél s az isten tudja, mi mindent el nem mond az ágya mellett ülő férjének... Borzasztó napok voltak ezek: a szegény asszony esze folyton küzdött deliriumával, egyszer a félrebeszéléstől való rettegésében úgy összeszorította fogait, hogy huszonnégy óráig nem tudták etetni: folyton csak azt sziszegte: „nem, nem fogok...” Betegségében egyre azt álmodta, hogy egy leirhatatlanul félelmes asszony üldözi őt a park megetti tarlón; ő életre-halálra menekült előle, de a távolság azért mindinkább fogyott közöttük. Végre, mikor már majdnem utolérte, hátrapillantott: akkor látta csak, hogy ez a szörnyő ő maga. Borzalmas szavakat, azokat a szavakat, melyekkel a Sándor halálát kívánta, mint mindmegannyi mázsás köveket vágta hozzá. Lassan a kövek egész szikla-rom alá temették s most azt érezte, hogy meg fog halni... S ez a gondolat csodálatos mély, boldog nyugalommal töltötte el. Minden megbékült körülötte, nem bántotta többé semmi... Ilyenkor órák hosszat feküdt merev ájulásban.

Végre felgyógyult. A havasi levegő, egészséges járkálás, változó tájak, férje meleg szeretete, mindezek lassan, némileg helyreállították beteg lelke egyensúlyát. S most, hogy a reakció e nagy rohamát kiállotta, Melanie maga is nagyon kezdett bizni magában. Egyelőre még nem mert tárgyilagosan gondolni a dolgokra, örült, ha fantazmagóriái békében hagyták. Csak annyit tudott, hogy lelke fenekestül fel van forgatva, de ő remélte, hogy nemsokára be fog merni hatolni lelkiismeretének abba a rejtett szobájába s rendet csinálhat gondolatai közt. Csak egy kis több lelki ereje legyen! S napról-napra gyűjtötte magában az erőt arra a nagy napra, mikor majd végre bátran előveszi gondolatait, megcsinálja lelke mérlegét s szabadon szembe mer szállani bűnének a borzalmas öntudatával. Most még nem mert volna farkas-szemét nézni lelkiismeretével. Ugy érezte, belehalt volna ebbe az idegrázkodásba. Nyugodtabb perczeiben azonban zokogva tett fogadalmat magának, hogy egész életét bűnhődése lerovásának fogja szentelni.

Milanóban már sokkal nyugodtabb lett: a régi nászutazási emlékek, mintha megtisztították volna lelkiismeretét. Visszaélte magát a hét év előtti utba; voltak napjai, mikor házasságának egész szaka, mintha kiesett volna az emlékéből, s ilyenkor úgy érezte, hogy most kezdett el csak élni, szeretni... Lassankint, különösen Rómában, megpróbálta a magányt is, de ez volt az, a mi a legnehezebben ment. Mikor magára maradt, minden megváltozott körülötte, minden oly ellenséges arczatot öltött, még a butorok is szinte gunyos gyűlölettel néztek rá. Kellott volna neki valaki, a ki segítse, támogassa lelkét magába szállása nehéz útjában. De ki legyen az? Nem volt senkije...

Végre egy gyönyörű estén felsétáltak Sándorral a Sant-Onofrio templomhoz. Meg akarták nézni azt a gyönyörű Doria-Pamfili kertet, melyben hét évvel ezelőtt egyszer virágot szedtek, de mivel Melanie elfáradt, hát megálltak a régi kolostornál. Bementek, hogy megnézzék a

Lionardo da Vinci Madonnáját, a Mezzofanti sirját s a Tasso szobáját, ki élete végét e szerzetesek között töltötte. Legjobban még a Tasso szobája lepte meg Melaniet: A szoba egyik fehér falára, mintha valósággal ott állana, igen ügyesen volt oda festve a gondolkozó költő életnagyságu alakja. A belépő pillanatra igazán azt hihette, hogy maga az eleven költő áll ott... Ép ki akartak fordulni a kapun, mikor bus, mély orgonahang ütötte meg a fülüket. Melanie egyszeriben megállt. Oly gyönyörű volt az olasz est s azok a mély, egyszerű orgonahangok mint valami láthatatlan balzsamos tömjén-illat szálltak fel a magasba. Valami leírhatatlan érzés ragadta meg a szegény asszonyt. Nem, ő nem volt vallásos soha, nem úgy nevelték s Voltaire és Renan után bajos is lett volna neki most katekizmust tanulni, de ennek a zenének a gyöngéd miszticizmus valami előtte egész új hangulatba ejtette. Oh, azok az orgonahangok úgy beszéltek, oly bensően szóltak hozzá, ő úgy érezte, egyedül hozzá beszélnek...

- Jer vissza, sugá halkán Sándornak.

Nem volt vallásos, nem tudott még csak keresztet se vetni magára; otthon náluk mindig csak vicceltek a vallás felett s utálták a papokat...

Nem is azért ment ő be, hogy imádkozzék... Azzal a hanggal, azzal az orgona-hanggal akart beszélni, felelni akart neki, a mért oly mélán megszólította lelkét. Hátha ez az orgona-hang az ő bizalmasa tudna lenni?...

Sándor jókedvűen, mosolyogva ballagott utána.

- Mi minden szeszélyeik nincsenek ezeknek az asszonyoknak, gondolá megadóan. Csodálkozva nézte a feleségét, a ki extázisában szinte mosolygó arczzal hallgatta a régi Palestrina-féle egyházi éneket. Egy öreg szerzetes játszott oda fent, - tán unalomból...

S mialatt aztán Sándor a gvardiánnal azon tanakodott, hogy vajon az elfeketült öreg padok csakugyan tölgyfából valók-e, a tömjénes mély hangok mint valami megbocsátó jó kéz simogatták a Melanie fájó lelkét, melynek sebeit azonban most már hegedni kezdtek. A nagy próféták, patriarchák megelevenedtek a falakon s könnyőrelesen néztek rá, a Lionardo Madonnája pedig szeliden, de valami örökbíró szerenitásával tartotta rajta a szemeit, mintha azon haboznék, hogy megbocsásson-e ennek a bűnös asszonynak vagy sem... A zene a kétség, a lelki homály mély, sötét regisztereiből most egyszerre magasra szállt fel, mintegy a mennyeknek világos boldog fellegeire. Melanie lelke ujjongott: de a Madonna arcza még mindig kétkedni látszék, - most, gondolá, káprázat volt-e vagy mi, de mintha az a festett arcz intett volna neki, szeliden, megnyugtatón... Az orgonahangok mintegy mennyország glóriájában tomboltak magas, tiszta, fényes zengzettel.

Melanie modern és mégis olyan misztikus lelkén, mint egy messziről jövő hatalmas tömjénes szél suhant át pillanatra a hit: ösmeretlen érzelem volt ez neki, szinte félelmes; a hogy körülnézett a templomban s ez a sok próféta és martyr, kik mind a hitért szenvedtek, mint mindmegannyi szigorú bírónak nézett most rá s kérdé tőle: mit csináltál te mindeddig, mig mi a vallásért szenvedtünk? És Melanie félni kezdett, letérdelt a köre, összekuporodott s imádkozni próbált, de nem tudott, hát csak lihegve mormogá:

- Én istenem, hisz nagyot vétkeztem, bűnt követtem el, de hát most megtértem. Szeretem férjemet, jobban szeretem mint valaha, hisz ép azáltal találtam ismét rá, azáltal szeretem meg újra, hogy - elbuktam... Megbocsáthatsz te nékem Istenem? Meg? Ugy-e meg? Hisz e nagy szerelmem lemossa eltévelyedett lelkemnek azt a pillanatnyi gyalázatot... Ugy-e, megtisztultam szerelmem által?...

A Madonnára nézett, könyeitől nem látott. Sándor hozzá szaladt s felemelte.

- No, kicsi feleségem, megint valami bolondság ütött beléd. Így ni! - Talpra állította.

- Most pedig menjünk kicsit a szabad levegőre. Nem nagyon szeretem ezt a papszapot. Minden ember legyen becsületes és tisztességes s akkor megtalálja a maga vallását.

Kimentek az utra s kezet kézben tartva, csöndesen indultak neki a szerpentes utnak. Melanienak oly tele volt a lelke, hogy a mint hanyatt eresztve a fejét, a mély kék olasz égbe nézett, melynek alján sziporkázva villogott már az esti csillag, az egész mennyországot szeretete volna átölelni, s szegény bűnös, de immár megtisztult keblére szorítani. Mert hisz nem a világ, nem férje, mindenekelőtt maga-maga előtt akarta ő magát igazolni, lelkét megtisztítani. Ugy érezte, hogy ez életének a legszebb percze, hogy ennél immár boldogabb úgy se lehet. Tán e pillanatban meg is halt volna: oly könnyűnek érezte magát - - „lelkem mint egy sóhaj szállna fel mindjárt a mennyekbe s az a jó asszony, a ki meghallgatott a templomban, megvédene odafent...” gondolá egész gyermekes szentimentalizmussal.

- Sándor, mormogá. Megálltak. A nyakába borult férjének.

- Sándor, tudod-e, hogy én téged nagyon szeretlek, - hogy még így sohase szerettelek?...

- Hát persze, hogy szeretjük egymást, édes kicsikém; mormogá Moszkovszky Sándor, szeliden nézve rá, mint valami kis gyermekre, a kinek isten rendeléséből minden szeszélyét jóvá kell hagyni!

- Nem értesz engem... folytatá Melanie: nagyon, nagyon szeretlek... Könyök gyűltek a szemébe.

- Dehogyan nem értelek, hát természetes, hogy én is szeretlek; kaczagott Sándor.

Moszkovszky Sándor egyenes nagy vonásokban rajzolt természete nem igazodott el felesége ideges, érzelemlabyrinthjaiban. Nem volt neki, természetesen nem is lehetett fogalma, azokról a csodálatos érzelemváltozásokról, melyek feleségében végbe mentek. Sose okoskodott ő a szerelemben! Az egészséges nagy temperamentumok egyszerűségében, szerelmében, szívével érzett ő csupán s nem úgy mint a felesége: az eszével... vagy szeretett s akkor nem okoskodott többet a dolgon, vagy nem s akkor természetesen még kevésbé... most mindaketten igazán szerették egymást s mégis e szerelem mily különösen hatott vissza kettőjükre: Sándor, ki a szívével szeretett, mely szív, tudjuk, vak s csak érezni tud, egyszerűen nyugodtan volt boldog, szóval öntudatlanul, Melanie pedig, ki mint teljesen modern teremtes, eszével szeretett s öntudatosságát még leghevesebb szenvedélyében se vesztette el, szegény, mily rengeteg érzelem-mathézis útján tudta végre szerelme egyenletét levezetni! Boldogsága tán azért is volt nagyobb s intellektuálisabb, mint férjéé, mert csak egyedül ő tudta maga azt a rengeteg érzelem-aritmetikát méltányolni, a mibe neki feladványának, t. i. élete boldogságának, az igaz szerelem megtalálása problémájának megoldása került.

Aztán elkezdtek hanczurázni, mint a gyerekek: kergetőztek, virágot szedtek az esthomályban s végre fáradtan, boldogságukban kimerülve tértek haza. Mily boldog egy estéje volt ez Melanienak! Mily leirhatatlan édes dolog az mégis: megfeledezni maga-magáról, élni, érezni, a nélkül, hogy az ész örökké ott legyen a háttérben s az egyenes utról, melyen a hű szív magától s vak létére mégis biztosan halad előre, letérítse okoskodásaival s újabb lehetőségek kínálásával... Oh! bár csak soká tartana ez az áldott öntudatlanság! gondolá Melanie: mért nem tud az ember csupa szív lenni, csupa érzés, mért kell az észnek mindig beleavatkoznia az érzelmekbe?!

Hazatértek: kipirult arczczal, lihegve mint a vásott gyerekek. Az asztalon egy levél feküdt. Melanie a borítékra pillantott: jaj, jaj, ismerte ő ezt az írást, oda, vége volt egyszerre öntudatlan boldogságának: esze, az analysisban kiélesedett elméje, mint egy nagy polyp tápázkodott fel szép aranyzőke haja alatt szegény fejében s szívtá ismét a vérét, életerejét... Dodótól volt az a levél, Sándor hangosan olvasta fel: a birtok kezeléséről, az ispán jelentéséről, buzaeladásokról volt benne szó, a végén pedig a főhadnagy öleltette Sándort s a

kezeit csókolgatta a bárónénak. Dodó ugyanis vállalkozott, hogy a Sándor távolléte alatt majd kissé utána néz a birtoknak s apró értesítéseket ír Sándornak, ki roppant megörült a főhadnagy ajánlatának. Mi volt ez Dodótól? Isten tudja, de mióta Melanieval szakított, a főhadnagy, ki sokkal inkább volt képes barátságra, mint szerelemre, igazán benső érzellemmel közeledett Sándorhoz, kit rendkívül szeretett. Ezerféle szíveséggel kötelezte le... Igaz, hogy talán mást úgy se tehetett volna, mivel a házhoz tovább is járni kellvén, mindenkép a férjére volt utalva. S az út alatt sokat leveleztek egymással.

- Be derék fiu ez a Donhofen! mormogá Sándor, zsebre téve a levelet. Hol talál az ember második ilyen hü barátot, mi, kicsikém?

- Igen, igen, persze, erősíté Melanie, kin hidegen futott végig a borzongás.

Sándor idealista hangulatba esett. Magasra fujta a cigarettája füstjét s úgy ábrándozott:

- Barátság - szerelem! Ez az élet két legszebb adománya. Boldog vagyok: van egy feleségem s van egy jó barátom, a kiket nagyon szeretek...

Melanie idegesen, sértődve ugrott fel.

- Csak nem fogsz engem a szivedben a barátoddal egy rangra tenni! Tán jobban szereted őt, mint engem? - Siket hangon s oly merészen beszélt, hogy - maga is csodálkozott rajta.

Sándor édesen ölelte át a feleségét.

- Dehogy, dehogy édesem! Hanem hát mért nem szereted te Donhofent? Egy idő óta vettem észre, hogy...

- Én? kacagott Melanie idegesen, dehogy! dehogy! De hát csak nem akarnád, tevé hozzá valami gyötrő, kínos vakmerőséggel, hogy *nagyon* szeressem, mi?

- Miért ne? kérde Sándor naivan, nem értve meg rögtön a felesége szavát. A ki az én barátom s a kit én szeretek, azt a feleségem is szeretheti...

Melanie leugrott a férje térdeiről s trillázva, kacagva sétált fel s alá a szobában.

- De hát - folytatá szakadozottan, szórakozottan, mintegy virágbokréájának az összekötésével elfoglaltan, - de hát édes férjecském, mon amour - csak nem szeretnéd - úgy kacagott, hogy alig birt beszélni, ha a feleséged a barátodba szerelmes volna, mi?

- Azt már nem! mormogá Sándor, jó izü bonhomióval verdesve pálczájával az asztalt.

Melanie, kit gyötrő kínos vakmerősége tovább sodort, trillázva ült ismét a férje ölébe.

- No és mit csinálnál, kérde mint valami macska kacérul bujva a férje nyaka mellé, ha megtudnád, hogy a feleséged a barátoddal szerelmeskedik? Ugy fuldokolt, hogy alig tudta a mondatát befejezni.

Sándor hallgatott. Az asszony, ki nem látta az arcát, homlokán érezte, hogy férje halántékán mint dagadnak ki az erek. Pillanatra borzasztó víziója támadt: ez a rettenetes ember megmozdul alatta s összetöri.

Végre felkacagott Sándor.

- Hogy mit csinálnék? Eh, hát agyonlőnélek mind a kettőtöket, - vagy tán csak őt?! Az Isten tudja mit csinálnék? Hogy lehet ilyen bolond kérdéseket fölvetni?!

- No, mondd hát! nyafogott, mint valami durczás gyermek, az asszony.

- Nem, nem, évődék a térdén hintálva a feleségét Sándor, azért se mondom meg...

A vége az lett, hogy még jó darabig kergetőztek s vigan hanczuráltak a szobában.

VIII.

Hazaértek. Mikor Sándor az indóház udvarán meglátta az elibük küldött kocsit előtt a két sárgát, hát majd megölelte őket. Ugy örült, hogy végre otthon lehet.

- Mindenütt jó, mormogá, a felesége mellé ülve, de azért csak legjobb otthon, ugy-e kicsikém?

Melanie nem felelt: félt viszontlátni ezeket az ismerős halmokat, a nagy tarlót, a sűrű kis erdőt a falu felett, s végre azt a sötét, mély parkot a kastély mögött. Összeszedte minden erejét, hogy megtisztult lelkétől távoltarthassa azoknak a szégyenletes emlékeknek egész Niagara-ját, melyek most szinte öldöklő sulylyal zúdultak rá. Folyton arra a Vinci-féle madonnára gondolt, annak a szelid, megbocsátó szemeire, melyek megigérték, hogy védeni fogják őt. De mindenekfelett ösztönszerűleg a férje mellé bujt, mintha azt akarta volna, hogy ez az erős karu ember védje még őt a saját emlékei ellen.

- No, no, mormogá Sándor, örülsz, hogy hazajöttél édes kicsikém, mi? Ezután nem foglak ám úgy elhanyagolni, mint eddig. Kevesebb dolgom lesz; mindig együtt lehetünk...

Még egy utolsó kinon kellett Melanienak keresztülmennie. Támolyogva lépett be boudoirjába, honnan minden unalma, minden bűnös gondolata származott. A butorok, puha kerevetek, íróasztala, mind szemrehányóan néztek rá, szinte leszakadva emlékeinek, borzasztó titkainak a sulya alatt. Mint valami fullasztó levegőből, melyet már tovább lehetetlen kibírni, futott ki Melanie a boudoirjából, el a férjéhez, ki vadász-szobájában ép a puskáit és pisztolyait nézegette.

- Ez a régi Diana-Piperem berozsdásodott, mormogá Sándor, figyelmesen vizsgálgatva a csövet.

- Az én szobámban is sok a rendetlenség, magyarázta sebesen Melanie, már látom, ki kell hánynom azt a sok rossz molyt, töredezett csecsebecsét... ujjongva rendezem be a boudoiromat magamnak. Mekkora fogsz nézni, Sándor!...

- Jó, édes kicsikém, kell is: majd rendelek én neked egy szép garnitúrát Bécsben.

- Nem, nem a világért sem; kaczagott Melanie, hanem tudod mit vehetnél nekem?

- No mit?

- Hát egy varrógépet.

Sándor abbahagyta a rozsdás cső tisztogatását és csodálkozva nézett a feleségére. Már ezek az asszonyok csakugyan kiszámíthatatlanok, gondolta. De azért nagyon tetszett neki a dolog.

- Jól van, jól, ezzel is elmulathatsz egy darabig, a míg meg nem unod, mormogá vigan nevetve.

De Melanie lelke körül egyre magasabbra akarta emelni a sánczokat régi életének az emlékei ellen.

- És tudod-e, mit fogok még csinálni? kezdé, miközben majdnem könnyek gyűltek a szemébe, azután mindig a konyhában leszek, én fogok még befőzni is...

Büszkén nézett Sándor.

- De édes kicsikém, mondá a férje, megölelve őt, nem a te finom ujjaidnak való ez. Hisz nem bánom én, mulass el ezekkel a dolgokkal, a míg mulattatnak...

Uj életet kezdeni! Megkezdeni az igazi életet! gondolá Melanie másnap reggel egész megkönnyebbülten. A gazdasszony, a cselédek mind elálmélkodtak, mikor a méltóságos asszonyt egyszerre mindenbe belekezdett avatkozni s néha a legindokolatlanabbul szigorú számadásra vonta őket. Folyton járt-kelt a házban, egész nap foglalatoskodott, mintegy szökött a gondolatai elől. Boudoirjából kihányatott mindent. Átalakította a szobát, kidobta a léha csecsebecsék nagy részét s mindenekfelett a könyveit... azokat a könyveket, melyek megmérgezték az életét az által, hogy egy csodás képzeleti világba csábították s elterelték a való reális életutóról. Hisz, istenem, gyönyörűek voltak azok a szubtilis gondolatok, azok az illatos parfümöktől illatozó fantasztikus birodalmak, de veszedelmesek is; egy asszonyi elme, mely mindent szubjektivizál és ugyszólván sohasem tud egészen tárgyilagossá lenni, hogyne vesztene el ott egyensúlyát és minden mértékét az elhagyott földi dolgokra nézve?! Oh, Melanie most tisztán látta mindezt s a mint idáig annyira szeretett, Baudelaire-je „Fleurs du Mal” kötetét félredobta, önkénytelen ezekre a szavakra fakadt:

- Arra, hogy az ember itt e földön boldog legyen, ezt a rögs földet kell szeretni s nem a képzeleti világot: itt kell élni s nem a bármilyen szubtilis, fantasztikus gondolatvilágban...

Megtetszett neki, a mit mondott, hát felírta régi leánykori albumába.

Aztán tovább rakta félre egymásután a szemfényvesztő Poe Edgárt, Huysmans „A Rebours”-ját, „Le bas”-ját, a bűnös Villers de l’Isle-Adam-ot, ezeket mind Dodótól kapta volt. Hisz voltaképp tán ezekkel a könyvekkel kábított el engemet, mormogá töprengve. Az egész mult most úgy tűnt fel előtte, mint egy nagy cselfogás; e szubtilis, fantasztikus szálakból szőtt hálóban fogták meg őt... mintegy új reveláció állott most előtte tisztán minden. De aztán mégis elgondolkozott, s azért nem állhatta meg, hogy a száműzött könyvekre egy utolsó pillantást ne vessen...

- Istenem, az igaz, hogy kábító, kéjes egy világ volt ezeknek a költőknek a világa! halkan mormogá ezt, mintegy szégyenkezve maga előtt. - Eh, mindez ópium, ópium, s az ópiumba beleőrül az ember...

Aztán félredobta a többi is: Zolát, Flaubert-t, még Daudet-t is, - kidobott minden könyvet a szekrényéből. Egészen belefáradt a munkájába.

- Igaza volt Lovagh Pistánénak, mormogá elgondolkozva, mikor kinevetett engem, a mért annyit olvasok. Azt mondta, s e fölött össze is veszttem aztán vele, hogy egy tisztességes asszonynak legjobb, ha semmit se olvas... Marliton és a „Fővárosi Lapokon” kívül...

Nem maradt már más könyv a polczon, csak Thomas à Kempis „Imitatio”-ja. Melanie elmerengve vette a kezébe. Egyszerre azonban lódobogást hallott s figyelt. Pár perczre rá az inas lépett be és Donhofen főhadnagyot jelenté be.

IX.

Dodó főhadnagy azok után a bizonyos párbajos reggeli események után valósággal meg volt lepődve kissé. Mikor Melaniet a férje karjaiban látta, szenvedélyes szavait hallotta, egy darabig még tréfára gondolt vagy valami a férj fogadására rendezett színjátékra, kétkedett még akkor is, mikor lehaladt a lépcsőn az udvarra, hogy a lovát nyergeltesse. Az udvaron azonban megállt. Átgondolta az esetet még egyszer higgadtan, részletesen s be kellett vallania, hogy - esetleg mégis mindez való volt. S a kíváncsi filozóf ébredt fel benne, ki a századvégi donjuánokban oly sajátságosan olvad egybe a nőhódítóval. Első szava az volt:

- Mégis különös asszony!

És szégyelte magát. Ilyen esete még sose volt! Egy asszony, a ki a helyett, hogy vele szöknék meg, a férje karjaiba borul! Hisz annyiból örült, hogy nem kellett megszöktetnie az asszonyt, mert kellemetlen és mindenekfelett izléstelen, romantikus dolognak tartotta a szöktetést még regényben is: de restelte, hogy „ellenfele” így egy sakkhúzásra mattot adott neki... „Ellenfele!” elmosolyodott a kitétlen. Hát igen! A régi fajta nőhódítóknak, kinek csak az volt a baja, hogy tulsok szive volt, barátja vala az asszony, - a mai donjuannak azonban, ki csupa ideg s analysis, ösztönszerűleg ellensége az asszony, a kit le kell győznie... mert különben maga győzetik le.

Mikor a filozóf agyongondolta az esetet Dodóban, akkor a szerény érző ember kerekedett felül benne. És elszomorodott. Galoppból trappba s aztán trappból lépésbe fogta a lovát. Csodálatos temperamentumánál fogva az az ember volt ő, a ki a dolgokat csak akkor tudta igazában megbecsülni, a mikor már elvesztette. Modern vonás volt benne teljesen ez is: hisz a modern embert mindig csak az el nem ért vagy már el nem érhető dolog érdekli: modern ember ekép többnyire a jövőben vagy a múltban boldog, de sohasem a jelenben, a meglevőben. És elfogta Dodót az a melankolia, mely a bevégeződött dolgok visszhangja, a múlttá tevés, a megszűnés szomorúsága. Mintegy parancsszóra szálltak utána fecskeröptükkkel elmúlt szerelmének csábos képei, melyekből immár most hiányzottak a jelen reális, kellemetlen színei... de szerelmében az elérhető közelség tónusai egy idealizált messze távlat fátyolképébe foszlottak, melyet valami bus naplement fantasztikus fénye világított meg. Lement a nap: lelkének ez a tájéka besötétedett.

- Ah, hát szó sincs róla, szép szőke asszony volt, gondolá, mikor otthon leugrott lováról s az őrmester jelentését fogadta.

Aztán az első két nap alatt még idegesen várt valamit. Levelet, üzenetet, csak egy „adieu”, bármit, csak valami magyarázat legyen. Mint analitikus és logikus ember tiszta képet szeretett volna szerezni magának arról, hogy mi mehetett annak a különös asszonynak a fejében s a szívében végbe: Hisz persze, hogy meg voltak neki a maga elméletei az esetről: ez az asszony alapján véve mindig csak a férjét szerette, most ismét rátalált... Eh, de ez volt az utolsó gondolata mindig, azért engemet is szeretett. Lehetetlen, kellett! kellett, hogy szeressen engemet is...

Hanem hirt azért nem kapott Melanietől. Végre Dodó megállapodott abban, hogy az asszony félt tőle s azért nem irt neki... S ebbe belenyugodott. Kíváncsi volt a jövőre. Mielőtt Moszkovszkyék elutaztak volna, kétszer volt náluk, de az asszonyt sohase láthatta. Mindig Sándort találta otthon, a ki kimentette a feleségét, hogy rosszul van. Így aztán Dodó hosszasan magára maradt a férjjel. És őszintén megtetszett neki az ember, viszont örült annak, hogy most hát, hogy szakított az asszonynyal, minden becstelenség nélkül barátkozhatik Sándorral. Valami csodálatos hálát érzett iránta, tartozást, melyet e becsületes ember iránt le kellett

rónia... Így esett aztán, hogy Dodó elvállalta a birtok felügyeletét s levelezésbe bocsátkozott Sándorral. Örült, hogy ha bármikép valami hasznot tehetett neki.

Gyakran valami sajátságos türelmetlenséggel várta a Sándor leveleit. Mintha csak szerelmes levelet várnék!? mormogá magának szfinx mosolyával: tán azért érdeklődtem csak Sándor iránt, mert Melanیهhoz tartozik, tán csak a feleségét szeretném férjben? S ekép valami homályos irritált érzés, mely a férjet illetőleg barátsággá szelidült, így rászédett volna engemet? Szégyelte magát Dodó ismét. De hát végre Moszkovszkyék sokáig voltak oda nagyon és Dodó, a ki úgy tudta az érzelmeit dresszírozni, mint a remonda-lovakat, végre is elhitette magával, hogy azért szereti Sándort, mert az isten is barátjául teremtette. Az asszonyról hát lemondott. Belenyugodott abba a hiuságának némileg hizelgő gondolatába, hogy ennek a szegény Melanienak, milyen rossz lesz most haza jönni, hogy fog félni tőle, hogy fog küzdeni régi szerelme gondolatára... Így még belenyugodott megveretésébe, eléggé tisztességesnek tünt fel előtte a visszavonulás. Előre sajnálta Melaniet: szegény asszony! Megkönnyitem neki a dolgot, legjobb lesz, ha magam mindjárt oly könnyed, udvarias baráti hangot veszek fel, mintha semmi se történt volna közöttünk. Ilyen esetekben a legokosabb dolog: amputálni az emlékeket, szuggerálni magának a feledést. S az ember hihetetlen módon tud felejtetni, ha akar... Csak semmi szenvedélyes, szinpadi jeleneteket, gondolá tovább Dodó, előre is félve a Melanie esetleges kiszámíthatatlan lélekváltozásaitól. Mert Dodóban igazán sok nemes érzés volt: szerette az asszonyt, most nagyon szereti a férjét, mindinkább őszintén kívánta, hogy e két ember fellegtelenül boldog legyen.

Mikor tehát meghallotta, hogy Moszkovszkyék megjöttek, mindjárt másnap lóra ült s átütetett hozzájuk. Ugy gondolá, jobb lesz rá nézve is, de *főleg a szegény asszonyra nézve*, ha minél előbb tulesnek az első találkozás zavarán. Igyekezni fogok megkönnyíteni a dolgot Melaniera nézve, mormogá magában, mikor belépett.

Melanie, ki ép akkor hozta rendbe új boudoirját s kidobván könyveit, csak a Kempis „Imitáció”-ját, olvasgatta elmerülten, csodálatos, nyugodt mosolylyal mondotta az inasnak, hogy vezesse a főhadnagyot a szalonba. De az isten tudja: vagy az inas mondotta rosszul, vagy a főhadnagy értette rosszul, annyi bizonyos, hogy ép mikor Melanie át akart menni a szalonba, nyílt a boudoir ajtaja s Dodó lépett be rajta.

Melanie még csak nem is reszketett. De hisz ő oly erős volt férje iránti szerelmében, hogy az érzékei szinte elzsibbadtak a külső világ, minden iránt. Mintegy láthatatlan pánczél vette őt körül erős érzelme, melynek biztonsága mögül nyugodtan, a közönyösség szerénus mosolyával nézett mindent. Mit törődött ő a világgal? Hisz az a Vruci-Madonna, az a Nagy-asszony megbocsátott neki! Akkor hát a mult nem is létezett rá nézve, - álom volt, rossz álom minden, még az a sápadt szép főhadnagy is, a ki most belépett az ajtón. Annyira beleélte magát ebbe a lélekállapotba, annyira szuggerálta magának a feledést, hogy Dodó első pillanatra egészen idegennek tünt fel előtte. A maga tisztességes asszonyi megzavarhatatlanságában még bizonyos jóakarattal akarta az első pillanatban konstatálni, milyen csinos fiatal ember...

Dodó meghökkent. Mindenekelőtt a szoba megváltoztatott képe volt az, a mi meglepte: egyszerű, komolyabb butorok, a falon a régi frivol Beers másolat helyén egy nagy Sixtini-Madonna-fénykép, (ezt Melanie valahonnan a padlásról szedette elő), könyvek, csecsebecsék, minden eféle eltűnt... S Melanie? E megváltozott környezetben ő rajta magán még inkább meglátszott a változás. A Sant-Onofrio templombeli est óta, szóval mióta helyre állott lelkének az egyensulya, mióta megtisztultnak érezte magát bűnétől: a nyugalmas, kellemes élet mellett, kissé még meg is hizott, a mi nagyon jól illett neki. Szemeiben valami megzavarhatatlan nyugalom volt, a régi ideges pillantás helyét az az együgyü mélaság foglalta el, melyet a nagyon szerelmes tisztességes asszonyok szemeiben láthatni.

- Jó napot édes Donhofen, mormogá Melanie szórakozott mosolylyal nyujtva kezét. Látszott rajta, hogy gondolatai ezer mértföldre vannak...

Dodó elcsodálkozott. Soha még így asszonyt kinézésre megváltozni nem látott. Két asszony állott ott előtte: a régi Melanie, a ki őt elfeledte vagy nem akarta ismerni s ez az új csodálatos Madonnaszerűen nyugodt nő, a kit ő még nem ismert...

- Kezét csókolom, mormogá hozzálépve s merően a szemébe nézve. Nem, nem reagált a pillantására! Nyugodtan nézett rá, a hozzáférhetetlenség szelid, jó akaratával. A főhadnagy zavarba, utóbb pedig egyszerűen dühbe jött. Elhatározta, hogy a látogatás végén megadja ő ennek az asszonynak. Voltaképp pedig csak örülhetett volna: hisz ő ugyanis meg akarta a „szegény asszonynak” könnyíteni az első látogatás zavarát. Igen, csak hogy most ép az dühösítette őt fel, hogy az asszony már megelőzte őt s megfoghatatlanul megkönnyítette magának a dolgot; - közönyösebb volt még egy fokkal, mint a milyen ő akart lenni, közönyös volt oly annyira, hogy egész kedves tudott lenni... Nem kerülte a főhadnagy szeme pillantását, sőt inkább rá nézett őszintén, egyszerűen, de oly idegenül, mintha azt akarta volna mondani: „milyen kár, hogy jobban nem ismerem ezt a szeretetreméltó fiatal embert...”

S beszéltek mindenféléről: az utról, Rómáról, Nápolyról, Capri-ról... Többnyire Melanie vitte a szót, dicsérte a képeket, antik szobrokat s főleg a Madonnákat. Ezekről egész elragadtatással beszélt. Dodó folyton figyelte, esze mintegy ugráshoz készülő jaguár állott résen, hogy abban a pillanatban, mikor régi szeretője elárulja magát, kérlelhetetlenül rajta üssön... Hiába, nem árulta el magát egy pillanatra sem. „Akkor hát még se játszik, mégis mindez való nála.” Elkedvetlenedett.

- Csakugyan sose volt Olaszországban? kérdé Melanie. Menjen el, nézze meg, ön azt hiszem költői lelkületű ember, szereti a művészeteket s nagyon jól fogja érezni magát ott.

Látva, hogy elaludt a főhadnagy cigarettája, felkelt s egész közel lépve hozzá, meggyújtott egy gyufát s figyelmesen tartotta arcza elé. Dodó majd elszédült ettől a közellétől, megdöbbsent tőle. Ez a szép test, melynek minden porcikáját ismerte, ez most itt áll merőben idegenül előtte. Idegen, teljesen idegen, nem ismeri őt többé. Érezte ő éles megfigyelésével, hogy ez nem pose ennél az asszonynál, még csak nem is kokettség, hanem valóság. Amputálva van az emléke agyából... Mialatt a gyufát ott tartotta, egyszer pedig még rá is nézett Melanie a főhadnagra, kedvesen, előzékenyen.

- Ugy? no meggyulladt végre? Olyan rosszak ezek a Karavapoulo cigaretták.

- Bároné sose cigarettázik? kérdé Dodó ránézve.

- Nem, mondá mosolyogva Melanie.

- De én úgy emlékszem, már láttam cigarettát a szájában, folytatá Dodó hanyagul.

- Igazán, - lehet, de az nagyon régen lehetett. Tudja az embernek annyi minden bolond szokása van. Nem is nézte meg a boudoiromat. Ugy-e szép?

- Szép, mormogá Dodó, de a másik szebb volt.

- Ugyan menjen, kaczagott Melanie; azzal a sok csecsebecsével, léha holmival?! Hisz úgy nézett ki, mint valami színésznő öltözője...

- S a könyvei hova lettek? kérdé Dodó, elszomorodva véve észre, hogy az ő általa adott könyveket sehol se találja.

- A könyveim? Hát bizony a padlásra tettem őket, mert annak a szekrénynek a helyére egy varrógép jön...

Dodó már nem bírta tovább. Ki akart törni. Hozzá akart lépni, hogy egyszerüen, brutálisan átölelje, mikor egyszerre Sándor lépett a szobába.

Roppant megörült az ő kedves Dodó barátjának.

Egy darabig még elbeszélgettek, de a főhadnagy aztán fölkel s elbucsuzott.

- Áldott jó gyerek ez a Donhofen, mormogá Sándor. Csak kicsit rosszul néz ki most, s hallgatósebb, mint rendesen...

Melanie vállat vont s nem felelt.

X.

Az este Melanie leborult a sixtini-madonna falon függő képe előtt. Szíve, lelke telve volt a hála tuláradó érzelmeitől. Kiállotta a nagy megpróbáltatást, viszont látta büntársát, a szemébe tudott nézni megtisztult lelkével, tudta őt nem ismerni többé. Most már hát, susogá, jogom van a boldogsághoz, megkezdhetem új életemet... Felnézett a félhomályban a sixtini Boldogasszony arczára:

- Vétkeztem, bűnhődtem, - most boldog vagyok, megérdemlem... ugy-e boldog maradhatok?

Aztán elgondolta új élete küszöbén a multat. Vajon mindent elkövetett-e arra, hogy megtisztuljon? Nem visz-e valami szennyet át a lelkén új életébe? Egy homályos érzés mint valami féreg rágódott messze, lelke legmélyén. Remegő arczzal nézett fel ismét a Madonnára.

- Nem kell-e Sándornak elmondanom, hogy gondolatban sokáig hűtelen voltam hozzá? - Nem kell-e elmondanom, hogy... elbuktam?

Hosszan nézett a Boldogasszonyra, mintha feleletet várt volna tőle. Eszébe jutott az a jelenet Rómában, mikor megkérdezte a férjét, hogy mit tenne, ha megtudná, hogy mással, a legjobb barátjával szerelmeskedik, - eszébe jutott, a férje halántékán hogy kidagadtak az erek... Félelem, borzasztó félelem fogta el, a fizikai kintől való félelem. Majd elájult ott a szoba közepén. De azért a fixa idea, mint valami szuggerált parancs megmaradt a lelkében. Mintegy borzasztó kinpróba állott előtte, mielőtt teljesen boldog lehetne, az a gondolat, hogy ezt el kell mondania férjének és Sándornak meg kell bocsátania neki.

Végre azonban mikor rajongó állapotából kissé magához tért, az asszonyi józan ész kerekedett felül benne: Nem, még se mondhatja el... Behunyta a szemét: gyáva vagyok, gyáva, félek... mormogá kétségbeesetten, mert érezte, hogy ez a gondolat örökre utjában fog állani boldogságának.

XI.

Dodó főhadnagy hazavágtatott. Fel volt indulva nagyon, úgy hogy egész testében reszketett. Elvesztette a talajt a lábai alól, nem tudott itélni, nem tudott gondolkozni. Leheveredett faragványos kerevetére s vagy egy órába került, míg magához tért.

Kihuzta a fiókjából Melanie egy képét s hosszan elnézte, merően, mintha parancsolni akart volna neki, uralkodni akart volna rajta. De nem tudott. A szerelemnek abban az ideges harczában, melyet egymás ellen folytattak, legyőzte őt ez az asszony tökéletesen. És szívébe beletört ennek a vesztett szerelemnek a nyila. Ki akarta onnan huzni, de nem tudta... Felkelt, hosszan járkált fel s alá a szobában. Aztán kinézett ablakán a nagy tarlón át a völgyben elmosódó parkra és kastélyra. Valami mély vágyódás fogta el. Mi lehet ez? kérde aztán analitikus eszével magától. Dacz? Szégyen vagy tán igazán szerelem?... Ah, hiszen ha szerelem volna, igaz szerelem s nem mulandó káprázat. Mint minden modern embernek, úgy Dodónak is szkeptikus lelke mélyére, mint valami örökre eltett kincs oda volt elrejtve szégyenlős ideálmusa, mérhetetlen vágya az igazi s egyszerű boldogság után.

Jó, hát elfelejtette őt Melanie, de hogy ily gyorsan s ily nyomtanul felejtette el: ez bántotta mélyen. Pedig bevallotta, hogy hisz mikor a kastélyba belépett, azzal a tudattal, azzal a kívánsággal tette be a lábát, hogy bárcsak elfelejtette volna őt Melanie... Mi volt ez hát akkor? Sértett hiuság? Vagy tán... mégis szerelem? Ama hosszú távollét alatt e szerelem csak azért pihent volna benne, mivel azt hitte, hogy alapjában véve ez a szeszélyes asszony, a ki most a férjét akarta szeretni, mégis csak őt szerette, ha csak kevésbé is?

Lefeküdt, de nem tudott aludni. A vert csata végével keserűen bánkódott elvesztett kincse után. Ez elveszett kincsek: a szerelem ezerszínű kápráztató képei mind most mennyivel élénkebb színekben tűntek fel előtte, ép mivel elvesztette őket. Végére is dühbe jött.

- No még csak ez kellett nekem, hogy szerelmes legyek! Eh, a régi história: fugax: sequax - sequax: fugax... Ha én szaladok előled, te szaladsz utánam; ha te szaladsz előlem, én szaladok utánad... És ha vajjon újból meghódítanám, nem unnám-e meg ismét? De vajjon meg tudnám-e ismét hódítani?... És ha nem tudom ismét lenyügözni ezt a szeszélyes asszonyt, mit teszek akkor?... Akkor okvetlen azt fogom életem utolsó perczéig hinni, hogy ez volt életemnek egyedüli igaz szerelme... Eh, az ilyen gondolatokba megőrül az ember: tisztán akarok látni... Sándor jutott az eszébe, ez a jó barát, a kit úgy szeretett még az olasz ut alatt. Most felkaczagott s utána egy nagyot káromkodott.

- Barátja egy férjnek, a kinek a felesége a végén engem mégis vele csalt meg, ha-ha! Igazán nevetséges...

S Dodó, ki csak egyet gyűlölt a föld kerekiségén, az ostobaságot, viszont csak egy dologtól félt, a nevetségéstől, most úgy érezte magát, mintha feleség és férj is rászédtek volna őt s nagyot nevetnének rajta. Nem aludt az éjszaka semmit.

Három napig feléje se ment Moszkovszkyéknak. Durczás lett, majdnem olyan, mint valami gyerek. Hisz ha analitikus, filozofiai théziseiből kiesett s érezni kezdett, Dodó rendesen olyanná is vált, mint valami gyerek... épen mivel ez az érző rész kevésbé volt kifejlődve s még kevésbé volt gyakorolva nála. Gyakran mondogatta is farsang végeken a fiuknak, ha kérdezték, hogy sokan voltak-e beléje szerelmesek, hogy „igen, voltak, de nekem, részemről egész berozdásodott a szívem...” Rajta is beigazodott az az állítás, hogy biztosan hódítani csak az tud, a ki maga semmit se érez s így teljes lelki erejét a hódítási tervek kivitelére

fordíthatja... mihelyt kicsit megégette magát, mindjárt elvesztette a fejét s nem volt többé ura terveinek.

Moszkovszky Sándor párszor kereste ez alatt a három nap alatt, de Dodó, ki se rukkolt a századdal és letagadtatta magát.

Aztán még várt vagy három napig. De e napok alatt nagyon sokat szenvedett. Írt vagy tíz levelet Melanienak, de mind széttépte. Végre egy napon aztán nem bírta ki tovább, lóra ült s átvágtatott Moszkovszkyékhoz. Már tizenegy óra felé járhatott az idő. Biztosra vette, hogy Sándor ekkor még nincs otthon.

*

Moszkovszky Sándor, ki az előző napokon annyit kereste Dodót hiába, az nap délben ismét elnézett a főhadnagynak. Különb is szeretne volna látni, de mindenek felett arra akarta kérni, hogy az őrnagynak, kit ő nem ismert, egy eladó lovát szerezze meg számára. Aztán szeretett volna még másról is beszélni vele. Tőzsdei ügyletei beütöttek, hátha felmennének Melanieval a fővárosba s ő a birtokot bérbe adná. Csak akadna valami jóra való zsidó, a ki elég nagy összeget ígérne.

Említette volt a dolgot reggel Melanienak is.

- No és mit csinálnál akkor, édesem? kérde Melanie.

- Hogy mit csinálnék? Hisz ez volt a bökkenő, Sándor nem tudott rá felelni. Már most is, hogy kijött a régi kerékvágásból, unatkozott. Az erős, gondterhes munkához szokott ember, ha egyszer kiszabadul a járom alól, nem tudja mit csináljon. Kicsit rosszkedvű is volt az utóbbi napokban. S mivel a munkától elvont eszének csak kellett valamivel foglalkoznia, hát a feleségével foglalatoskodott. Hívta látogatóba, most ugyanis lesz egy garden-party Dombrády Stefiéknél... De Melanie nemigen szeretett hazulról elmenni. Sándor a fejét csóválta. Elnézte a feleségét.

- Nem vagy te már a régi jukker-asszony, édes kicsikém, - mormogá elszomorodva - egészen elhanyagolod magad...

Mikor azonban könyet látott a felesége szemében, ki ép a takarításnál foglalatoskodott, megbánta, a mit mondott s gyöngéden megölelte Melaniet. Melanie azonban búsan elgondolkodott:

- Istenem, milyen csodálatosak a férfiak: nem szeretik, ha az ember nagyon szereti őket s csak nekik él...

*

- Itthon van a főhadnagy ur? kérde Sándor a legénytől.

- Nincsen, méltóságos uram!

- Már megint ez a sztereotip válasz! Sándor, ki különben is rosszkedvű volt, egészen felingerült.

- Miért tagadtatja le ez az ember magát mindig, - tán neheztel rám? - Valamit irok a főhadnagy urnak, eressz be...

A legény odaugrott s kitárta Sándor előtt az ajtót. Csakugyan nem volt otthon Dodó. De miután már azt mondta a legénynek, hogy irni fog, hát csakugyan a főhadnagy igen huszáros íróasztalához lépett s papirost keresett. Ugy gondolá, felírja Dodónak, hogy vegye meg neki az őrnagy lovát.

Az asztalon három gyűrött levél hevert, kettő ki volt huzva a borítékból s úgy feküdt, hogy az ember szeme akaratlanul is az írásra esett. Melanienak három levele volt a régi boldog időkből: Dodó az elmúlt éjszaka szedte elő s felejtette ideges kétségbeesésében őket az asztalon. A legény pedig nem mervén hozzájuk nyulni, hát csak ott hagyta őket.

Moszkovszky Sándor egyenes, becsületes és minden ravasz kíváncsiságtól ment lelkével szégyenkezve fordult el, hogy csak egy pillanatra is belepillantott az írásba. De hát nem tehetett róla. Gondolatai egyebüttl jártak, az őrnagy lován, a melynek nevét pillanatra elfelejtette... S a mint úgy találgatta magában, öntudatlanul azok a szavak jöttek ajkaira, melyekről szórakozottságánál fogva tudomást se vett, de a melyeket szemei ott láttak a levélben s tovább vittek fel agyába...

- Dodó, *mon amour*, Sándor ma nincs itthon...

- Mit beszélek én itt össze? mormogá megijedten. Ahá, az a levél...

De aztán egyszerre nagyon melege lett. Vére úgy a fejébe szállott, hogy pillanatra minden elsötétült körülötte és semmit se látott a szobában. Ott állt az íróasztal felett s szégyenkezve ugyan, de indulatának brutalitásától legyőzve nézte az írás betűit. Ugy hasonlítottak a felesége írásához. Sokáig állt ott, a nehéz lázas izzadság, mint valami nyavalya tört ki rajta... Mi volt azokban a levelekben? Meglehetősen rövidnek voltak, félig francziául írva; úgy sebtében tele szerelmesebbnél szerelmesebb kitörésekkel. Ez a „Sándor” szó csak egyszer fordult elő a három levélben, ép annak az egy billett-nek az elején, melyet Sándor először megpillantott. Egyebüttl „ő” volt írva... eh, de különben Sándor nem tudott e leveleken eligazodni. Utoljára már összefolyt a szeme előtt az írás... Örülten kalapáltak a halántékában, egész fejében. Mint egy taglózott bika emelkedett fel gémberedett derekával az íróasztaltól s mosolyogni próbált. Hangja siketen csengett a fülében.

- Mégis csak szemtelenség tőlem, hogy a Dodó szerelmes leveleit olvasgatom itt...

De most mint valami nagy fizikai kin nyilallott testébe. Majd felordított: az aláírást! Az aláírást elfelejtette eszelős szórakozottságában megnézni... Ismét odaugrott az íróasztalhoz.

Egyik levél se volt aláírva. Megkönnyebbülten sóhajtott fel. A mosdóhoz ment s teletöltötte a tálat vízzel, beledugta égő fejét. Csak úgy dőlt az izzadság róla...

Nem irt a főhadnagynak semmit, keze úgy reszketett, oly bizonytalanul látott, hogy nem tudott volna tollat fogni a kezébe. Kitámolygott az utcára, ki a friss levegőre. Mosolyogni próbált, de a mosolya úgy csengett a fülében, mint valami örültnek a vihogása.

Nem tudta merre menjen. Ész nélkül csavargott a falu libagyepes, ronda utcáin. Olykor mintegy villanyszikra futott át testén: felugrani, rohanni, ölni... de még mindig szédült, alig volt annyi ereje, hogy járjon s különben is a következő perczben megint mosolyogni próbált.

- Eh, de örült vagyok?! Már hogy volna ez lehetséges? - No már csakugyan nagy barom vagyok...

Lassan összeszedte magát, megrázta erős termetét, szeme kitisztult, a fülében se kalapácsoltak többé. Csak gondolkozni nem tudott még...

E pillanatban ki jött vele szemben: hát Kamásly Friczi, zöld kalapjával és sárga kamáslijaival, hetykén, kaczkíásan, mint mindig. Lábaszárát valami agarász-ostorral verdeste. Füttyörészett.

Sándor nem látta őt a párbaj óta. Friczi későn vette észre volt ellenfelét, csaknem akkor, mikor már majdnem egymásnak mentek. Mikor felismerte Sándort, pillanatra mintha el akart volna mosolyodni, de aztán széles pisze képén valami sajnálkozó diszkrét komolyság terjengett el. Hallgatagon köszöntek egymásnak s kiki tovább haladt.

Sándor merően nézett Kamásly Friczire. Megkapta annak az arcznak a leirhatlan kifejezése. Megértette... Most az egyszer jelenlegi idegtulfeszültségében psziholog tudott lenni.

Mint a kit a villám ér, állott ott meg. Két karját nehéz csontos ökleivel szétfeszíté s úgy nézett fel a békés kék égre, mintha le akarta volna szakgatni a boltjait. Szája, melynek szélei szinte habzottak, nyitva feledten rángatództak, dadogott érthetetlen szavakat.

Aztán sarkon fordult s mezőn, réten, kerteken keresztül, mint az örült futott haza. Egy ág még le is kapta a kalapját. Elfelejtette felvenni.

A szobaleány elképedt, mikor meglátta a bárót. Azt hitte, hogy tisztára megőrült.

- Itthon van a feleségem? hebegé Sándor.

- Itthon, hebegé a szobaleány, Donhofen főhadnagy ur van nála...

Sándor a kín paroxysmusában halkan, vérfagyasztóan kaczagott fel, aztán félrelökte a szobaleányt s előre rohant.

Hangos szavakat hallott a boudoir felől. Ösztönszerűleg megállt az ajtó előtt és figyelt.

XII.

Odabent Dodó ott állt az asszony előtt halálsápadtan, mert bár alapjában nem volt meleg érzésű ember, alkalomadtán, főleg ha valami sarkalta, tudott őszintén szenvedélyes és heves lenni. Irtózatossá volt neki az a gondolat, hogy ez az asszony nem ismeri őt többé... hogy kiveszett az emlékéből nyomtalanul, mint a tavalyi hó.

- Melanie, az isten szerelmére, ismerjen rám, nézze, én vagyok az, a kit maga úgy ölelt még nem is olyan régen...

Letérdelt előtte.

- Akkor este azt mondta, szökjünk meg, nos, itt vagyok: szökjék meg vélem most...

Nem bírt már többé magával: felugrott, oda rohant az asszonyhoz s átölelte eszeveszetten, szenvedélyesen, úgy a mint még tán sose ölelt senkit. Melanie kiáltani akart, hogy „hagyjon el!” de sikolya a huszár atillájának a sujtásába fult.

Sándor, ki hasztalan fülelt, mert a beszéd ez utóbbi része elfuló halkán folyt, végre nem tudva mire vélni a dolgot, felszakította az ajtót s mint egy tigris ugrott be a boudoirba.

Ott látta a feleségét a főhadnagy karjaiban. Erős, egyszerű temperamentumoknál, melyeknek az idegei rengeteg rázkódtatást kibírnak, óriási változások mennek végbe pillanat alatt: az ily hatalmas természetek a kín emberfeletti leküzdésével képesek gyorsan cselekedni, - képesek egyszerre letépni a hűtelen nőnek ezer szállal odatapadt képét lelkükről... Sándor előtt egy rövid pillanatban mint valami sülyedő világrész enyészett el élete boldogsága.

Melanie, a mint meglátta a férjét, kiszakította magát a főhadnagy karjai közül s rendithetlen szerelme tudatában férjéhez akart menekülni s a nyakába borulni.

Dodó tépett atillájában kővé meredve állott a szoba közepén. Szólni akart, de mintha fuldokolnék, nem jött szó az ajkaira.

- Én elveszem ezt az asszonyt... szeretem... mondá kinos lassúsággal, siket hangon.

Sándor a ráboruló asszonyt szilajon lóditotta félre, úgy hogy a szoba tulsó sarkába repült s aztán felemelt öklökkel, vérben forgó szemekkel rohant a főhadnagyra.

Dodó, ki időközben visszaszerezte hidegvérét, leereszté kezeit s férfias nyugalommal várta a csapást. Hisz a férjnek joga volt hozzá. Sándor nem volt elkészülve erre. Leereszté reszkető ökleit. Pillanatra borzasztóan nézett ez a két ember egymásra.

- Szolgálatjára állok, mormogá Dodó halkán, mozdulatlanul.

Sándor homlokához kapott. Aztán még egyszer a megsemmisítő megvetés egy pillantásával mérte végig Dodót s az ajtóra mutatott.

- Itt az ember az asszonyt bünteti... dadogá eszelősen.

A főhadnagy meg se mozdult: a sarokban támoalgó asszonyra pillantott. De a Sándor csontos keze ismét az ajtóra mutatott. Szót kellett fogadni, hisz a férj rendelkezett a felesége felett. Meghajtotta magát s aztán csöndes, vontatott léptekkel kiment.

Mikor magukra maradtak, mint egy ragadozó úgy közeledett áldozatához Sándor.

- Szeretője... szeretője ennek az embernek, az én legjobb barátomnak...

Melanie összeesve tántorodott vissza a rettenetes arcztól. Ah! végre hát rajta ütött az a rém, a melyet álmában annyiszor látott.

- Sándor! - Sándor, az istenért! sikoltá Melanie, esküszöm neked, nem vagyok a szeretője, - esküszöm neked, csak téged szeretlek, óh istenem, végtelenül szeretlek, - Sándor az istenért, nézz rám, nézz a te szerető feleségedre...

Tovább akart még beszélni, de a Moszkovszky Sándor nehéz két keze, mint két rettenetes pöröly csapódott a vállaira. Ujjai csöndesen kezdték szorítani a torkát. Ah, gondola Melanie, elméjének utolsó mécslobbanásánál ítélve meg a helyzetet, - hát meg akar fojtani...

Sándor irtózatosan kaczagott fel.

- Még tagadod, mikor itt a karjaiban talállak...

- Sándor, esküszöm...

- De a levelek, a leveleid, melyeket most láttam az íróasztalán, ordítá rettenetesen a férj.

- Sándor, - Sándor, dadogá Melanie csodálatos, egyre jobban elfulladó hangon, mert férje vasujjai egyre jobban összeszorították torka körül, mondom, - elmondom...

- A leveleid, szerelmes leveleid! ordítá Sándor, falakat reszkettető hangon.

- Sándor... igen... én voltam a szeretője... eltévelyedtem... de... hisz ép azért találtam most ismét rád... a szerelem megtisztított... Isten... Isten is megbocsátott... nekem... ott... a... az Onofrio kápolnában...

Sándor, kit a bizonyosság tudata, mint egy újabb rettenetes szurás ért, felordított.

- Hát voltál, csakugyan a szeretője voltál?!

Nem birt többet parancsolni a kezeinek: nagy erővel zuditotta a fejét a falhoz, úgy, hogy Melanie eszméletét veszelve bukott előre. E pillanatban rohantak be a cselédek...

XIII.

Melanie felébredt. Feje úgy zugott, hogy ép azt álmodta, hogy a római Szent-Péter templomnak minden harangja szólt a fülében. Bent az egyház tömjénes gloriájában a nagy asszony az oltár felett integetett neki álmában s halkán susogá a szentképek csodálatos rejtelmes nyelvén: „megbocsátok... feloldalak...”

Ott hevert egy rögtönzött ágyon a boudoirban. Mellette egy öreg asszony térdelt, ki borogatásokat rakott a homlokára. Ezt az öreg cselédet ő hozta volt még magával hazulról.

Még zsongott a fejében a boldog öntudatlanság, de már homályosan érezte, hogy mindjárt rá fog szakadni a rettenetes való és sikoltva bukott vissza fekhelyére.

Egy idő múlva ismét fel akart kelni, de szédült s a torka úgy fájt, hogy alig birt nyelni. Ez következett hát rá, mindaz, a mit olyan rémesen álmodott meg! Mi marad még most hátra? A lavina rémesen zörög le a szakadékos völgybe...

- Hol a férjem? susogá eszelősen.

Az öreg cseléd sirt mellette s csak nem felelt. Melanie tántorogva kelt fel és úgy sántikált ki a szobából. A folyosón lerogyott a földre, úgy, hogy egy darabig pihennie kellett. Aztán tovább mászott, formátlan gondolatöredéket mormolva ajkai közt...

- Boldogasszony - Madonna, hát te megbocsátottál és ő nem bocsát meg? Halálra ítél... S nekem mégis ő az istenem.

Nem, nem, hátha mégse!

Tovább kuszott az ebédő ajtajáig. Nagy léptekeket hallott onnan belülről. Sándor sétált odabenn, szellőztetve keserűségét, irtózatot haragját. Immár kisirta haragját, valami rendíthetetlen fagyos komorságba merevedett.

Melanie kinyitotta az ajtót. Aléltan támaszkodott a félfához.

- Sándor, - mormogá.

Sándor megállt. Messze, örökmessze távolból látta ő már a feleségét. Leszámolt vele.

- Sándor, - Isten megbocsátott nekem... Szeretlek, úgy szeretlek, mint soha senki se szeretett. Elbuktam, mert elvesztettem képedet magam elől, de ép az által, hogy... elbuktam, találtam rád ismét. Szeretlek, Sándor, érted, szeretlek s a szerelem megtisztított...

Sándor felnézett daczosan a plafondra.

- Isten megbocsáthatott, - suttogott siket hangon, - de én, az ura, a férje, nem bocsátok meg soha...

- Sándor, Sándor! sikoltá Melanie, - tudod-e mit teszel?

- Tudom, - mondá komoran Moszkovszky Sándor - s azért ha holnap reggel még itt találom a házban... felemelt ököllel közeledett a feleségéhez.

- Vigyék ki, - dörgé aztán, előcsengetve inasát.

Az inas felkapta az elájult asszonyt s visszavitte a boudoirba.

*

Melanie magához tért nemsokára. Felült eszelős sietséggel, mint a kinek sok dolga van. Szakadozott gondolatai, mint fantomok jártak összevissza a fejében.

- Boldogasszony, - Madonna, hát megbocsátottál és ő - ő nem bocsátott meg? Halálra ítélte, ő az én bírám... Ha holnap, - holnap reggel...

Még tudott sirni, zokogni s ez oly jól esett neki. De nemsokára már kiszáradtak a könnyei. Mereven bámult maga elé. Kiszáradtak még a gondolatai is. Hová lett a sok szubtilis pszichológia és analízis? Elméjének e lenge gondolatait mind agyonütötte az a rettenetes pörölycsapás.

Dodó, csodálatosan, eszébe se jutott.

- Hát igen, - mormogá eszelősen - mi van más hátra? Egy gyors vízióban szárnyas fantomokon robogtak el szemei előtt életének boldog és boldogtalan emlékei: egész házassága, bukása, aztán boldog olasz második nászutazása... óh, be boldog is volt!

Felrázta magát merengéséből, a kötelesség, a kötelesség, mormogá. Már kezdette elveszteni gondolatai fonalát, az örültség, mint valami szelíd muzsika játszadozott halántékai körül. Csak vére lüktetett s pedig oly hevesen és egész testében, hogy azt hitte, a zaj odakintről hallatszik be, odakintről, hol vizet szivattyuznak, vagy mi... vizet, vizet, motyogá, tán a vizipuskába, mert a ház ég... Mi ég? körülnézett a szobában. Esteledni kezdett. Majd szakadozott képek termettek csodás élénk színezettel képzeletébe: Férjét látta vigan mosolyogva, a mint azt mondja: „hogy vagy, édes Dodó...” majd az olasz templomban látta magát a Madonna előtt... s végül egyszerre hirtelen egy frissen hantolt sirdombot látott, melynek új fakesztijére tiszta, világos betűkkel volt ráírva: báró Moszkovszky Sándorné, élt 28 évet...

Összerezzen. Eszelősen kelt fel. Értem, értem, mormogá. Íróasztalához futott. Egyedül volt a szobában, mert az öreg cseléd kiment volt a borogatásokért. Kinyitotta az ódon szekrény egy titkos fiókját, egy régi kis skatulyát vett ki onnan, melynek sietve csavarta le a tetejét. Sok fehér por volt benne. Sietve öntötte a szájába. Megvárta, míg lenyeli, aztán megállt.

- Arzenikum, - mormogá - megtörtént... meg van... Vajjon mennyi időm van még? Jaj, siránkozik aztán, jaj, csak volna még kis időm...

Egyet mozdult, hogy lássa, hogy tud-e még járni. Óh nagyon jól tudott még járni! Leszaladt a szobákon át a parkba, oda, a hol annyit vétkezett a férje ellen.

- Sándor, édes Sándorom, mormogá, - Madonna, - Nagyasszony, miért nem bocsátott meg az uram nekem? Hisz szeretem...

Gyönyörű esthajnal pihent a tájon. A nyugati égen már megjelentek a piros fellegek, melyeket egykor annyit elnézett. Most is fel akart nézni, de egyszerre valami borzasztó, szinte sarkvidéki rettenetes hideg járta át a testét.

- Aha, gondolá, itt van már az a csunya rém... Valami bizarr ötlet folytán eszébe jutott egy régi gyerekkori mesekönyve, melyben a halál rémes csontváznak volt lerajzolva, mely kaszával a kezében üldözi az embereket... Hirtelen hátra nézett s felsikoltott, mit láthatott? az isten tudja, de egyszerre elkezdett futni, futni eszeveszetten, ki a rétre, melynek mocsara felől melankholikusan kezdtek brekegni a békák. Ott lerogyott a földre. Borzasztó hányási rohamok vettek erőt rajta. Szép aranyhaja kibomlott s hosszú fonatban hullott a háta közepére.

Kimerülten hanyatlott a kis halomra. Valami képtelen tintaszagot érzett a szájában. Egyszerre mintha egy rettenetes kéz markolt volna a beleibe...

- Ahá, gondolá, megint itt van...

De most aztán elkezdett kiabálni, sikoltozni. Nem gondolkozott többé, homályosan látta, csak már mintegy nagyon messziről a Vinci-Madonnát, a ki megbocsátott neki és a Sándor komor arcát, a ki nem bocsátott meg neki. Aztán nem érzett többé semmi mást, mint a halálnak irtózatos pokoli kinjait...

Köröskörül minden csendes volt a békés esthomályban. A mocsár felől csak továbbra is melankholikusan brekegtek a békák, a falu tulsó végéről pedig halk csengéssel hallatszott át a hazatérő gulya kolompolása.

XIV.

Kamásly Friczi az este Lovagh Pistáéknál mulatott. Kicsit „beszeszelt” a vacsoránál, úgy, hogy mikor végre lóra ült, meglehetősen ingatag állapotban volt. Jó darab ut állott előtte, meg sötét is volt, hát tanácsosabbnak tartotta eleinte lépésben menni. Mikor azonban feljött a hold s jobban láthatott, elhatározta, hogy ott hagyja a tüskös-bokros mezei utat s átvág a Moszkovszkyék kastély alatti tarlóján. Így hamarább haza ér.

Beugratta a szürkéjét galoppba s eszeveszetten részeg vágatásban ment neki a siknak. A park alatt azonban lova egyszerre úgy megállt, hogy Friczi, ki ép azt a nótát dudolta, hogy „a hajamról csepeg a zsír...” szépen átalbukott a szürke nyakán s békésen a földre ért. Mikor feltápáskodott, akkor látta csak, hogy mitől bokrosodott meg a lova, valami vászon-cseléd feküdt, aludt a fűben.

Friczi, ki egész világéletében Don Juan volt, némi titkos gyönyörrel közeledett a parasztleányhoz. Micsoda kaland! majd elmeséli holnap Lovagh Pistának...

Mikor azonban a fekvő alak közelébe ért, hát hirtelen visszaugrott. Nem parasztleány, hanem uri dáma volt az, világos nyári ruhában. Nem tudta, ki lehet... Végre a hold kibujt a felhők mögött s ekkor megdöbbenve kapott boros fejéhez.

Borzasztó arcz volt az: sápadtabb a hold fényénél, iszonyatos halotti torzulatba fagyva. Nyitott szederjes szája szélén feketés hab verődött össze. De még e rettenetes lárván át is ráismert a részeg ember a szegény szép Moszkovszky Melaniera.

Nézte, nézte egy darabig, míg végre lábujjhegyen félve lépve hozzá, megfogta csupasz kezét. Halott volt az a szegény asszony egészen. Friczi elgondolkozott, elszomorodott. Mi történhetett itt? Gondolta ő... mintha lelkiismeretfurdalást érzett volna, a miért megmondta a dolgot Sándornak. Valami végtelen gyöngédséggel simogatta meg az aranyszőke főt. Kicsit boszu is volt ez: életében úgy se tehetette soha...

- Ez a szerencsétlen asszony megmérgezte magát... mormogá.

Aztán egyet gondolva, hirtelen lóra kapott s beügetett a parkon át az udvarra.

Ott már nagy hajsza volt: cselédek, inas, kocsisok szaladgáltak össze-vissza. Friczi nem szólt semmit, csak a bárót kérdezte.

- Oda fent van a vadászszobájában, susogá az inas, senkinek se szabad hozzá bemenni. Jaj, jaj, nagy baj van...

Friczi felment s kopogtatott a nagy sarokbeli pántos ajtón.

- Ki az? mordult meg odabent egy komor hang.

- Nyisd ki Sándor, én vagyok, Kamocsay...

Az ajtó nyikorogva nyílt ki. Egy dult, sápadt arcz jelent meg benne.

- Bocsáss meg, barátom, hogy az életben még egyszer felkereslek s ismét *boldogult* feleséged ügyében, mormogá Friczi halkan; ott akadtam rá a park alatt a... a szép testére...

Őszinte könyvek voltak azok, melyek ekkor a Friczi szemében megjelentek.

Moszkovszky Sándor megrendült, mint mikor egy nagy fába villám üt. Pillanatig oda dőlt az ajtófélfához s eltakarta a szemeit, de aztán egyenes jellemének rendithetetlen következetességével szólalt meg:

- Rám nézve már dél óta halva van...

Kezét nyújtá Friczinek.

- Bocsáss meg nekem, barátom, - igazad volt, mikor figyelmeztettél, hogy... hogy... Bárcsak megfogadtam volna a tanácsodat...

- Megmérgezte magát, mormogá Kamásly Friczi keserűen.

Rosszul esett neki a Sándor kézszeritása. Szégyelte magát. Istenem, istenem, gondolá, minek is szóltam? Akkor talán mindannyian boldogok lettek volna, a maguk módja szerint...

*

Egész uton egy szót se szóltak egymáshoz. Mikor végre kiértek a park sötét lombmasszái közül, egy mély sóhaj tört elő a Moszkovszky Sándor széles melléből. Lehorgasztott fővel s ingatag léptekkel ment hűtlen felesége holtteste felé, a ki őt annyira szerette. Ott a gyepen kis csoport állott: inas, kocsis s a siró szobaleány mindannyian kalap nélkül. De mintha megilletődve huzódtak volna félre.

A füben fekvő fehér alak előtt, félkezével lovát tartva, mélyen elgondolkozva állott Dodó főhadnagy. A már magasan járó hold szomoru pompával ragyogott végig atillája sujtásain. Sápadt arcza olyan volt, mintha viaszból lett volna. Merőn nézett a fehér halottra, eltorzult ajkainak még utolsó vonaglásaiban is mintha azt kiáltotta volna: nem, nem szeretlek, férjemet szeretem, - miatta halok meg, mert ő nem szeret, - mert nem bocsátott meg, mikor az isten is megbocsátott...

A főhadnagy lova nyugodtan legelészett a füben. A természet örök közönyével harapdálta le a Moszkovszky Melanie gyönyörű kis lábai mellől a lenyomott hosszú fűszálakat.

Most Sándor is megállt a test tulsó oldalán. Lassan veté fel szemeit. Véletlenül Dodó is fel-nézett s szemeik pillanatra találkoztak...